

Министерство на образованието, младежта и науката

**КОНЦЕПЦИЯ
ЗА
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ
ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ
2014 – 2020”**

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Раздел 1: Въведение.....	3
2. Раздел 2: Основни предпоставки.....	4
2.1. Актуални изисквания на нормативната уредба на ниво ЕС.....	5
2.2. Други европейски документи.....	10
2.3. Национални стратегически и секторни документи, свързани с програмен период 2014 – 2020 г.....	11
2.4. Аналитични документи за оценка на Оперативните програми за периода 2007 – 2013 г.....	12
3. Раздел 3: Анализ на актуалното състояние на науката и образованието в България.....	14
3.1. Състояние на научноизследователската дейност.....	14
3.2. Обхват на населението по степени на образование.....	17
3.3. Достъп до образование.....	19
3.4. Състояние на образователната и научно-изследователска инфраструктура.....	21
3.5. Институционална рамка и управленски структури на ОП НОИР.....	22
3.6. Основни предпоставки, свързани с потребностите на целевите групи.....	26
3.6.1. Изискванията на проекти за регламенти по ЕСФ и ЕФРР.....	26
3.6.2. Идентифициране на целевите групи.....	27
3.7. Целеви групи и бенефициенти на ОП НОИР.....	29
4. Раздел 4: Стратегическа и специфични цели на ОП НОИР.....	30
5. Раздел 5: Тематична и структурна рамка на ОП НОИР.....	31
5.1. Тематични цели на ОП НОИР.....	31
5.2. Приоритетни оси на Оперативната програма.....	32
5.3. Структура на ОП НОИР.....	33
5.4. Списък на мерките по приоритетни оси и области на интервенция.....	36
6. Раздел 6: Демаркация и допълняемост.....	45
7. Раздел 7: Индикатори.....	67

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ представя цялостна Концепция за създаване на Оперативна програма «Наука и образование за интелигентен растеж 2014–2020» (ОП НОИР) като резултат от работата на междуведомствена група, сформирана от Министъра на образованието, младежта и науката, възоснова на Решение № 328 на МС от 25 април 2012 година.

Концепцията за този финансов инструмент очертава рамката на стратегическите, специфичните и тематичните цели, приоритетните оси, инвестиционните приоритети и областите на интервенция за подкрепа на образованието, науката и изследванията в България през програмния период 2014–2020 година. Анализирани са актуалното състояние на науката и образованието и потребностите на целевите групи; разгледана е демаркацията и допълняемостта на Оперативната програма с инструментите със споделено и с централизирано управление от Европейската комисия (ЕК); разработени са ключови индикатори.

Документът предлага работна платформа за дискусия по създаването на интегриран механизъм за устойчиво развитие на знанието в България, в който могат да вземат участие всички заинтересовани страни и институции.

Концепцията се фокусира върху следните основни раздели:

- основни предпоставки за създаване на ОП НОИР
- анализ на актуалното състояние на науката и образованието в България
- стратегическа и специфични цели на ОП НОИР
- тематична и структурна рамка на ОП НОИР
- демаркация и допълняемост на ОП НОИР с инструментите със споделено и с централизирано управление
- индикатори на ОП НОИР

2. ОСНОВНИ ПРЕДПОСТАВКИ

Основната цел на новата оперативна програма ще бъде постигането на интелигентен растеж и изграждането на общество, базирано на знанието, чрез повишаване на качеството на научните изследвания и образованието. Постигането на тази цел е обвързано с постигането на редица резултати в рамките на пет приоритета – първият е посветен на научните изследвания и технологичното развитие, вторият – на връзката между образованието, бизнеса и трудовата заетост, третият приоритет е свързан с образованието като фактор за социално приобщаване, четвъртият е посветен на образованието и ученето през целия живот, а последният се отнася до подобряването на образователната инфраструктура.

Трябва да бъде подчертано, че МОМН предлага не просто един документ с цел усвояване на европейски средства, а по-скоро цялостна визия за развитието на науката и образованието в следващия програмен период, в тясна връзка с изграждането на модерна информационно-технологична среда, осигуряваща условия за иновации. Предлагаме двуфондов модел на програмата (финансиране от Европейския социален фонд и Европейския фонд за регионално развитие), който се насърчава от Европейската комисия с цел постигане на по-интегриран и устойчив ефект от инвестициите в изпълнение на секторните политики.

Също толкова важно е да се отбележи, че в разработването на концепцията активно участие взеха представители на академичната общност, на научните среди, на различни ведомства, на гражданското общество, експерти и застъпници на тезата, залегнала в Националната програма за развитие на България 2020 и общеевропейската стратегия за същия период, че научноизследователската дейност и образованието са едни от най-важните цели в развитието ни през следващите години.

Чрез новата оперативна програма ще бъдат увеличени чувствително възможностите за повишаване на инвестициите, запазването и разкриването на нови работни места, развитието на конкурентоспособността на работната сила, подобряване на демографските показатели за България.

Оперативна програма «Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020» ще има висок синергичен ефект по отношение на постигането на целите на другите оперативни програми. Освен пряката връзка с инициативите в сферата на труда и социалната политика, икономиката и регионалното развитие, новата оперативна програма притежава капацитета да повлияе положително върху постигането на приоритетите, свързани с развитието на аграрния сектор, институционалната среда и подкрепата за повишаване на ресурсната и енергийната ефективност. МОМН има ресурс и готовност да структурира на регионален и териториален принцип основните необходими мерки за целия образователен и научноизследователски сектор. За тази цел министерството ще

използва информация и експертиза, натрупани от изпълнението на поредица мащабни проекти, реализирани през настоящия програмен период.

Предложението за създаване на Оперативна програма «Наука и образование за интелигентен растеж» 2014-2020 се основава както на комплексен анализ на основни предпоставки, свързани с програмирането през новия период, така и на междинните резултати от настоящия период 2007 – 2013 г. на усвояване на СКФ в България.

При разработване на комплексния анализ на изходните предпоставки бяха взети предвид:

1. Актуални изисквания на нормативната уредба на ниво ЕС;
2. Други европейски документи, свързани с науката и образованието;
3. Национални стратегически и секторни документи, свързани с програмен период 2014 – 2020 година;
4. Аналитични документи за оценка на Оперативните програми за периода 2007 – 2013 година.

2.1. Актуални изисквания на нормативната уредба на ниво ЕС

При разработването на Концепцията бяха взети пред вид следните основни препоръки на ЕС, свързани с програмирането на Оперативните програми за периода 2014 – 2020 г.:

- Проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006;
- Проекта на Регламент за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) 1081/2006 и
- Проекта на Регламент за ЕФРР, отменящ Регламент (ЕО) 1080/2006.

А. По отношение на стратегическия подход в програмирането и съдържанието на Оперативните програми (ОП) бяха взети предвид следните постановки:

- Фондовете по ОСР предоставят подкрепа за изпълнението на Стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020”, като отчитат Интегрираните насоки и препоръките за отделните държави, изготвени съгласно член 121, параграф 2 от Договора и съответните препоръки на Съвета, приети съгласно член 148, параграф 4 от Договора (Чл. 4, параграф 1 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)
- Европейската комисия предлага да бъде подсилен процесът на стратегическо програмиране чрез определяне на списък от 11 тематични цели, отговарящи на Стратегията „Европа 2020” (Чл. 9 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)
- За постигане целите на Стратегията ЕК приема Обща стратегическа рамка, която определя: ключовите действия за всяка тематична цел; хоризонталните принципи и цели; механизмите за осигуряване съгласуваност на програмирането на фондовете по

ОСР с политиките в държавите членки и др. (Чл. 11 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)

- Държавите-членки концентрират подкрепата — в съответствие с правилата за отделните фондове — върху действията, които имат най-голяма добавена стойност по отношение на стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, работят по предизвикателствата, набелязани в препоръките за отделните държави в съответствие с член 121, параграф 2 от Договора и съответните препоръки на Съвета съгласно член 148, параграф 4 от Договора и които отчитат националните и регионалните потребности. (Чл. 16 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)
- Всяка ОП определя стратегия за приноса си към стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в съответствие с Общата стратегическа рамка и договора за партньорство (Чл. 24, параграф 1 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)
- Във всяка ОП, с изключение на програмите, в които е обхваната изключително и само техническа помощ, се включва описание на действията, с които ще бъдат отчетени принципите за насърчаване на равенството между мъжете и жените; недискриминацията и устойчивото развитие (Чл. 24, параграф 4 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)
- За всяка ОП, с изключение на случаите, при които техническата помощ се предприема по специална програма, се определя ориентировъчният размер на финансовата подкрепа, която ще бъде използвана за цели във връзка с изменението на климата (Чл. 24, параграф 5 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)
- Във всяка държава поне 25 % от средствата от структурните фондове за по-слабо развитите региони се отпускат на ЕСФ. Подкрепата за дадена държава-членка по линия на финансовия инструмент „Храна за нуждаещото се население“ се разглежда като част от средствата по структурните фондове, разпределени за ЕСФ (Чл. 84, параграф 3 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)
- Оперативните програми са съставени от приоритетни оси, като в преобладаващите случаи на всяка приоритетна ос отговаря само една тематична цел. В тематичните цели могат да бъдат включени един или повече инвестиционни приоритети, в съответствие с правилата на съответния фонд. (Чл. 87, параграф 1 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)
- За ЕСФ, при достатъчно аргументирана обосновка, една приоритетна ос може да обединява инвестиционни приоритети от следните тематични цели: насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила; насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността; инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот; повишаване на институционалния капацитет и ефективна публична администрация (Чл. 87, параграф 1 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)

- ЕФРР и ЕФС могат да финансират — като се допълват и при спазване на граница от 5 % от финансирането на Съюза за всяка приоритетна ос на една оперативна програма — част от операция, разходите по която са допустими за подкрепа от другия фонд въз основа на правилата за допустимост, прилагани за този фонд, при условие че те са необходими за удовлетворителното изпълнение на операцията и са пряко свързани с нея (Чл. 88, параграф 2 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006)
- В рамките на член 9 от проекта за Общ регламент, ЕСФ предоставя помощ за следните тематични цели: насърчаване на заетостта и подкрепа на мобилността на работната сила; инвестиране в образование, придобиване на умения и обучение през целия живот; насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността; засилване на институционалния капацитет и ефикасна публична администрация (Чл. 3, параграф 1 от проекта на Регламент за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) №1081/2006)
- Оперативните програми, съфинансирани от ЕСФ, допринасят също и за следните тематични цели: подкрепа за прехода към икономика, която е нисковъглеродна, устойчива на изменението на климата, екологично устойчива и използваща ефикасно ресурсите; повишаване на достъпността, използването и качеството на информационните и комуникационните технологии; стимулиране на изследванията, технологичното развитие и иновациите; повишаване на конкурентоспособността на малките и средни предприятия (Чл. 3, параграф 2 от проекта на Регламент за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) №1081/2006)
- Най-малко 20 % от общите ресурси по линия на ЕСФ във всяка държава-членка се отпускат за тематичната цел „Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността“ (Чл. 4, параграф 2 от проекта на Регламент за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) №1081/2006)
- В по-слабо развитите региони държавите-членки концентрират (прилагат т.нар. тематична концентрация) 60 % от отпуснатите за всяка оперативна програма средства от ЕСФ върху максимум четири инвестиционни приоритета (Чл. 4, параграф 3 от проекта на Регламент за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) №1081/2006)
- Оперативните програми, съфинансирани от ЕСФ, насърчават равенството между мъжете и жените; равните възможности за всички, включително възможностите за достъп за хората с увреждания, както и социалните иновации във всички области (Чл. 7, Чл. 8 и Чл. 9 от проекта на Регламент за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) №1081/2006)
- Оперативните програми, съфинансирани от ЕФРР, подкрепят следните тематични цели: засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите; подобряване на достъпа до ИКТ и на тяхното използване и качество; повишаване на конкурентоспособността на МСП; подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори; насърчаване на адаптирането към изменението на климата, на предотвратяването и управлението на риска; опазване на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите; насърчаване на

устойчиво развитие транспорт и премахване на участъците с недостатъчен капацитет в ключови мрежови инфраструктури; насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила; насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността; инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот; повишаване на институционалния капацитет и ефективна публична администрация (Чл. 5 от проекта на Регламент за ЕФРР, отменящ Регламент (ЕО) №1080/2006)

- Оперативните програми, съфинансирани от ЕФРР, подкрепят устойчивото градско развитие посредством стратегии, с които се определят интегрирани действия за справяне с икономическите, екологичните, климатичните и социалните предизвикателства в градските райони (Чл. 7, параграф 1 от проекта на Регламент за ЕФРР, отменящ Регламент (ЕО) №1080/2006)
- Поне 5 % от средствата, отпускани от ЕФРР на национално равнище, се заделят за интегрирани действия за устойчиво градско развитие, възложени на градовете за управление, посредством интегрираните териториални инвестиции (Чл. 7, параграф 2 от проекта на Регламент за ЕФРР, отменящ Регламент (ЕО) №1080/2006)

Б. По отношение на начините за постигане на целите, заложи в оперативните програми, бяха идентифицирани следните инструменти:

Стратегията «Европа 2020» предвижда след 2014 г. да започне прилагането на нов тип, «иновативни» финансови инструменти. Терминът се използва като означение на интервенции, различни от грантовото финансиране. Иновативният елемент се вижда както по отношение на засилване ролята на обхвата (т.е. те ще могат да обхващат по-широк кръг от дейности и сектори), така и по отношение на обема. Финансовата рамка на ЕК през програмния период 2014 – 2020 г. предвижда разширяване обхвата на финансовите инструменти към самонаетите леци, микропредприятията, социалните предприятия, студентите. Новият тип финансови инструменти трябва да бъдат инкорпорирани в националната рамка за управление на средствата по СКФ за следващия програмен период. Освен това, предстои анализът и отчитането на ефектите от прилагането на инструменти за финансов инженеринг по две оперативни програми в България – «Конкурентоспособност» и «Регионално развитие», които от 2010 г. започнаха прилагането на такива инструменти.

- Стратегии за местно развитие (Local development strategies) – (Чл. 29 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006). Стратегиите се разработват и изпълняват от местни групи за действие. Всяка стратегия за местно развитие трябва да съдържа поне следните елементи:
  - а) определяне на района и населението, обхванати от стратегията;
  - б) анализ на нуждите и потенциала за развитие на района, включително анализ на силните страни, слабите страни, възможностите и заплахите;

- в) описание на стратегията и нейните цели, описание на интегрирания и иновативен характер на стратегията и йерархията на целите, включително ясни и измерими цели за крайните продукти или резултатите. Стратегията трябва да бъде съгласувана със съответните програми на всички участващи фондове по ОСП;
  - г) описание на процеса на участие на общността в разработването на стратегията;
  - д) план за действие, който показва как целите са превърнати в действия;
  - е) описание на уредбата за управлението и мониторинга на стратегията, която показва капацитета на местната група за действие да изпълни стратегията, и описание на специфичната уредба относно оценката;
  - ж) финансовия план на стратегията, включително планираното разпределение на средствата от всеки от фондове по ОСП.
- **Интегрирани териториални инвестиции (Integrated Territorial Investments) – (Чл. 99 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006).** Могат да се използват, когато дадена стратегия за градско развитие или друга стратегия за териториално развитие или пакт, изисква интегриран подход, включващ инвестиции по повече от една приоритетна ос на една или няколко оперативни програми, действието се провежда като интегрирана териториална инвестиция („ИТИ“).
  - **Съвместни планове за действие (Joint Action Plans) – (Чл. 93 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006).** Съвместният план за действие е операция, определена и управлявана във връзка с крайните продукти и резултатите, които ще бъдат постигнати с нея. Той обхваща група проекти, които не се състоят от предоставяне на инфраструктура и се провеждат на отговорността на бенефициера като част от оперативна програма или програми. Крайните продукти и резултатите от съвместния план за действие се договарят между държавата-членка и Комисията и допринасят за специфични цели на оперативните програми и формират основата за отпускане на подкрепа от фондовете. Резултатите се отнасят до преките последици от съвместния план за действие. Бенефициерът е публичноправна организация. Съвместните планове за действие не се считат за големи проекти. Публичната подкрепа, разпределена за даден съвместен план за действие, е в минимален размер на 10 000 000 EUR или 20 % от публичната подкрепа на оперативната програма или програми, в зависимост от това коя от двете стойности е по-ниска.
  - **Глобални грантове (Global grants) – (Чл. 113, параграф 7 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006).** Държавата-членка или управляващият орган може да повери управлението на част от оперативна програма на междинно звено (Intermediate body) чрез споразумение в писмена форма между междинното звено и държавата-членка или управляващия орган (Global grant). Междинното звено предоставя гаранции за платежоспособността си и компетенциите си в съответната област, както и за своето административно и финансово управление.

- Съгласно чл. 90 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006), дефиниращ обхвата на големите проекти през новия програмен период, като част от оперативна програма или оперативни програми ЕФРР и Кохезионният фонд големите проекти могат да подкрепят операция, съдържаща серия от строителни работи, дейности или услуги, предназначени по своя характер да изпълнят неделима задача от точно икономическо или техническо естество, която има ясно определени цели и чиято обща стойност надхвърля 50 000 000 EUR („голям проект“). Финансовите инструменти не се считат за големи проекти.
- С ПМС №165 от 26 юли 2012 г. (в сила от 1.08.2012 г.) за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет се изменя и разширява приложното поле на ПМС № 249 от 2009 г. (Устройствен правилник на Министерство на финансите), Министърът на финансите (чл. 31а, т.4, т.5) ще координира дизайна, въвеждането и прилагането на инструментите за финансов инженеринг на Европейския съюз; ще координира сътрудничеството с международните финансови институции и участието на финансовите посредници и частния сектор в областта на инструментите за финансов инженеринг на Европейския съюз".

2.2. Други европейски документи.

- Комюнике от Букурещ на министрите, отговорни за висшето образование: Да използваме потенциала си по най-добрия възможен начин – консолидиране на Европейското пространство за висше образование (2012 г.)
- Стратегия за мобилност 2020 за Европейското пространство за висше образование (2012 г.)
- Изявление на Третия форум на Болонската политика: Отвъд Болонския процес – създаване и свързване на национални, регионални и световни пространства за висше образование (2012 г.)
- Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до комитета на регионите: В подкрепа на растежа и създаването на работни места – програма за модернизирание на системите за висше образование в Европа (2011 г.)
- Необходимост от успешно прилагане на Стратегия „Европа 2020” (актуализираната Лисабонска стратегия) за развитието на глобална икономика, основана на знанието (2010 г.) – за постигане на поставените в Стратегията цели бяха лансирани и следните водещи инициативи (flagship initiatives):
  - „Съюз за иновации“ — има за цел да подобри рамковите условия и достъпа до финансиране за научноизследователска дейност и иновации, за да гарантира превръщането на иновативните идеи в нови продукти и услуги, които създават растеж и работни места.
  - „Младеш в движение“ — има за цел да подобри постиженията на образователните системи и да улесни навлизането на млади хора на пазара на труда.
  - „Индустриална политика за ерата на глобализацията“ — има за цел да подобри бизнес средата, по-специално за малките и средни предприятия (МСП), и да

подкрепи развитието на силна и устойчива индустриална основа, позволяваща конкурентоспособност в световен план.

- „Програма за нови умения и работни места“ — има за цел да модернизира пазарите на труда и да направи гражданите по-способни, като развива техните умения през целия им живот с цел повишаване участието в трудовия живот и постигане на по-добро съгласуване между предлагането и търсенето на труд, в това число чрез трудова мобилност.
- „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“ - има за цел да ускори развитието на високоскоростен достъп до интернет и да извлече ползи от наличието на единен цифров пазар за домакинствата и фирмите;
- „Европа за ефективно използване на ресурсите“ — има за цел да премахне връзката между икономическия растеж и използваните ресурси, да подкрепи преминаването към нисковъглеродна икономика, да увеличи приложението на възобновяеми енергийни източници, да модернизира транспортния сектор и да стимулира енергийната ефективност.
- „Европейска платформа срещу бедността“ — има за цел да гарантира социално и териториално сближаване, така че ползите от растежа и работните места да са споделени в голяма степен и хората, живеещи в условията на бедност и социално изключване, да имат възможност да живеят достоен живот и да представляват активна част от обществото.
- „Комюнике от Брюж относно засилването на европейското сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение за периода 2011—2020 г.“.

2.3. Национални стратегически и секторни документи, свързани с програмен период 2014 – 2020 г.

- Национална програма за развитие «България 2020» (Проект от 14.08.2012 г., приет от Министерски съвет)
- Национална програма за реформи на Република България (2012 – 2020 г.) (Приета от Министерски съвет 30 май 2012 г.)
- Конвергентна програма за развитие на Република България (2012 – 2020 г.) (Приета от Министерски съвет април 2012 г.)
- Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 (Документът е приет с Решение на Народното събрание от 28.07.2011 г.)
- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2008 – 2013 г. (Документът е приет с Протокол № 42.1 на Министерския съвет от 30.10.2008 г.). В момента се разработва актуализирана Стратегия за периода до 2020 г., която ще бъде изготвена до края на 2013 г. съгласно ангажиментите на МОМН, по отношение на предварителните условия за сключване на Партньорския договор с ЕК за периода 2014-2020 година.

- Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006 – 2015 г. (Документът е приет с Решение на Народното събрание от 07.06.2006 г.)
- Национална стратегия за младежта (2010 – 2020 г.) (Приета от Министерски съвет 06.10.2010 г.)
- Национална пътна карта за научна инфраструктура (Документът е приет с Решение № 692 на Министерския съвет от 21.09.2010 г.)
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства до 2015 г. (Документът е приет с Заповед на Министъра на образованието от 11.06.2004 г.)
- Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020) (приета с Решение на Народното събрание от 1 март 2012 г.)
- Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество (2010 – 2020 г.)
- Национален план за действие по инициативата „Десетилетие на ромското включване 2005 – 2015 г.”
- Национална стратегия за насърчване на равнопоставеността на половете за периода 2009 – 2015 г.
- Национална стратегия за демографско развитие на Р България (2006 – 2020 г.)
- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания (2008 – 2015 г.)
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България 2012 – 2022 (в процес на разработване)

2.4. Аналитични документи за оценка на Оперативните програми за периода 2007 – 2013 г.

При разработване на концепцията за Оперативна програма «Наука и образование за интелигентен растеж» 2014 – 2020 бяха отчетени и аналитични документи, разработени по проекти за техническа помощ към отделните ОП или по ОП „Техническа помощ”, като:

- Средносрочна оценка на ОП „Регионално развитие” 2007 – 2013 г., разработена от KPMG Унгария и KPMG България
- Анализ и оценка по процедурите за отпускане на безвъзмездна финансова помощ и критериите за подбор на проекти, използвани по 7-те оперативни програми, разработени от ДЗЗД „Обединени консултанти за оценка на структурните инструменти”
- „Анализ и оценка на напредъка по отношение на постигане на целите/ приоритетите на НСРР и на съответния принос на оперативните програми към тях”

- Социално – икономически анализ за нуждите на Оперативна програма „Регионално развитие” за периода 2014 – 2020 г.; Обединение „Регионални анализи 2014+”; Проект “Разработване на социално-икономически анализ за нуждите на Оперативна програма „Регионално развитие” за периода 2014-2020 г.”

Въз основа на направения преглед на цитираните документи и с оглед предлаганите мерки по Оперативна програма «Наука и образование за интелигентен растеж 2014 – 2020» могат да се направят следните изводи:

1. ОП НОИР е насочена към постигането на 3 от водещите цели на Стратегията «Европа 2020», които са свързани с науката и образованието:

- Увеличаване на разходите за научна и развойна дейност на 3% от БВП
- Делът на лицата, преждевременно напуснали училище, да е под 10%
- Поне 40% от хората на възраст 30-34 години да са завършили висше образование (сега в България делът е 27.3% - обещали сме да достигнем 36%).

Визията на Стратегията „Европа 2020” има за цел преодоляването на структурните слабости в ЕС посредством три взаимно подсилващи се приоритети:

- *интелигентен растеж, основан на знанието и иновациите;*
- *устойчив растеж, насърчаващ по-ефективното използване на ресурсите, по-екологична и конкурентоспособна икономика;*
- *приобщаващ растеж, насърчаване на икономика с високи равнища на заетост, което да доведе до икономическо, социално и териториално сближаване.*

Програмираните дейности и мерки по ОП НОИР са фокусирани основно към изпълнение на приоритета за интелигентен растеж и имат подпомагащ ефект за изпълнение на приоритета за приобщаващ растеж.

2. ОП НОИР е насочена към постигането на стратегическия приоритет на Националната програма за реформи на Република България (2012 – 2020) за Интелигентен растеж чрез:

- Стимулиране на инвестициите в НИРД чрез подобряване качеството на научната дейност;
- Изграждане и подобряване на научно-изследователската и иновационната инфраструктура;
- Повишаване на достъпа до образование за задържане в образователната система и за повишаване равнището на образование;
- Подобряване качеството на образование;
- Повишаване на знанията и уменията за учене през целия живот.

3. ОП НОИР е насочена към постигане на следните приоритети и подприоритети на Националната програма за развитие „България 2020”:

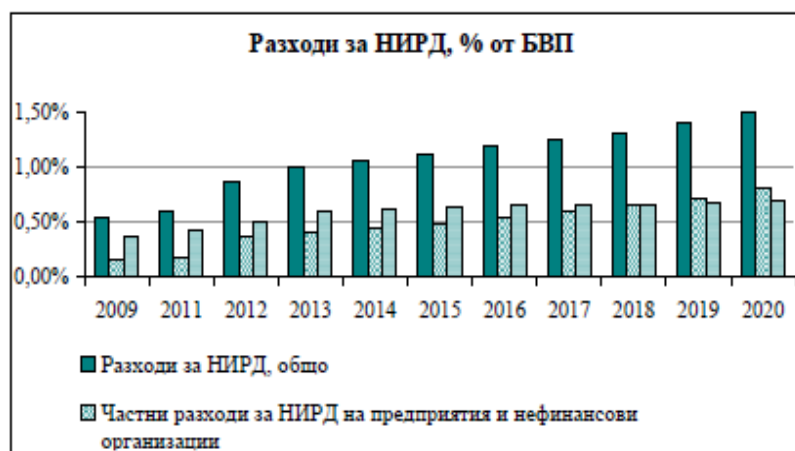
- **Приоритет 1. Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила.**
  - ✓ Подприоритет 1.1 Осигуряване на достъпно и качествено образование за развитие на личността чрез осъвременяване на системата на образование и осигуряване на нейната адаптивност спрямо потребностите на пазара на труда предвижда модернизиране на образователната система на всички нива.
  - ✓ Подприоритет 1.3 Повишаване качеството и ефективността на научните изследвания.

- **Приоритет 5. Подкрепа на иновационните и инвестиционни дейности за повишаване на конкурентоспособността на икономиката.**
  - ✓ Подприоритет 5.1 Създаване на благоприятна институционална рамка.
  - ✓ Подприоритет 5.2 Повишаване качеството и ефективността на научните изследвания и иновациите.
  - ✓ Подприоритет 5.3 Подкрепа на високотехнологичните производства и услуги.

3. АНАЛИЗ НА АКТУАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ НА НАУКАТА И ОБРАЗОВАНИЕТО В Р БЪЛГАРИЯ

Този раздел на Концепцията има за цел да направи ситуационен анализ на настоящето състояние на науката и образованието в България по следните основни параметри: обхват на населението по степени на образование; достъп до образование; състояние на научноизследователската дейност; състояние на образователната и научноизследователска инфраструктура. Целта е да се фокусират основните потребности на целевите групи, включени в Оперативната програма.

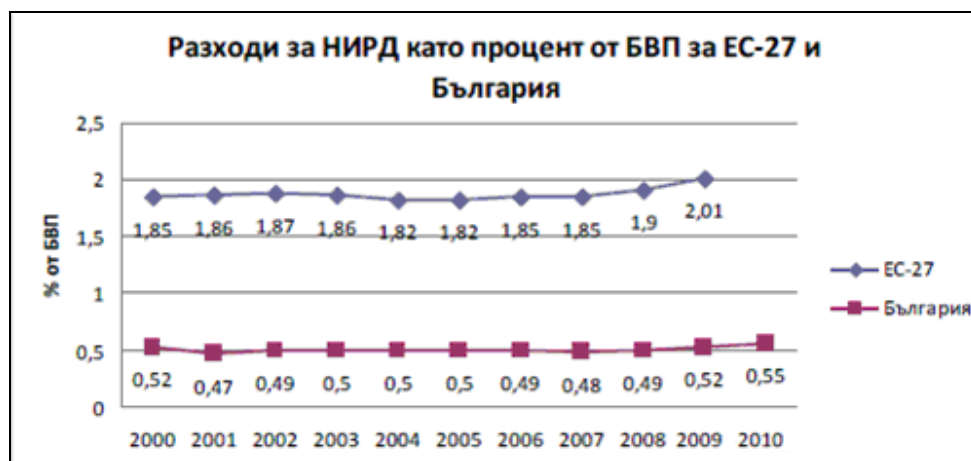
3.1. Състояние на научноизследователската дейност.

През 2010 г. в изпълнение на Стратегията “Европа 2020” е определена национална цел за инвестиции в НИРД в размер на 1,5% от БВП до 2020 г.

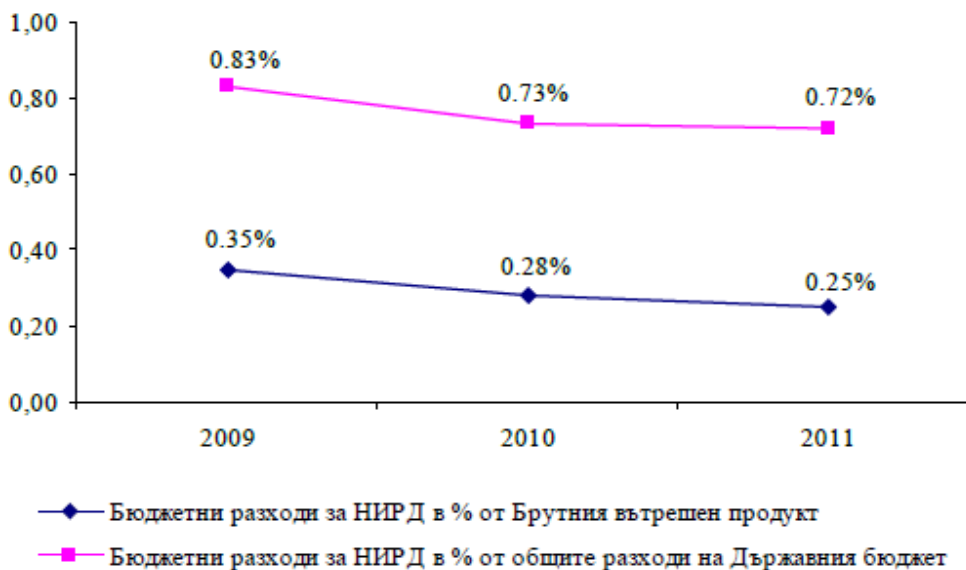

Фигура 1. Тенденция за нарастване на финансирането в НИРД. Източник: НСИ.

По отношение финансирането на науката на Фигура 2 може да се види разлика в разходите за НИРД между България и средната стойност за ЕС-27. Наблюдава се минимален ръст в общия процент на разходи за НИРД, което се дължи на повишаване на частните инвестиции в наука. Това е добър сигнал за националната икономика, но нива на публичните разходи от 0,35% не могат да гарантират необходимото качество на изследвания и поддържане на минимален образователен и научен потенциал за обществото и индустрията. Процентът на публичните разходи отчита и разходи за наука на сектора „висше образование”, който по данни на Евростат за 2009 г. е много нисък – около 0,07% от БВП. Средният процент за ЕС-27 е 0,48%.

Фигура 2. Разходи за НИРД в ЕС-27. Източници: Eurostat и МОМН

Фигура 3. Бюджетни разходи за НИРД. Източник НСИ.

През 2011 г. бюджетните разходи за НИРД възлизат на 188,6 млн. лв., като в сравнение с предходната година намаляват с 3,3%. Делът на бюджетните разходи за НИРД от brutния вътрешен продукт също намалява - от 0,28% през 2010 г. на 0,25% през 2011 г., което е около една трета от стойността на този показател за ЕС-27 (0,76% през 2010 г.).

Източници на финансиране (в хиляди лева)	Общо	Сектори:			
		предприятия	държавен	висше образование	нетърговски организации
Общо	421612	212107	157132	49546	2827
Предприятия	70254	57521	4046	8231	456
Държавен сектор	181981	..	145964	28417	..
Висше образование	2041	..	..	1688	-
Нетърговски организации	400	121	..	176	..
Чужбина	166936	..	6824	11034	..

Разходи за НИРД по източници на финансиране и сектори – 2010 г. Източник: НСИ, 2010
 ".." = конфиденциални данни, "-" = няма случай

През периода 2009 - 2011 г. най-голям дял от бюджетните средства за НИРД са насочени към социално-икономическата цел „Общо развитие на знанието”, включваща основно научните изследвания, осъществявани от Българската академия на науките и университетите. Втората най-подкрепяна от държавата цел на научните изследвания е „Развитие на селското и горското стопанство и риболова”, като основният получател на тези бюджетни средства е Селскостопанската академия.

3.2. Обхват на населението по степени на образование.

Население на 25 - 64 навършени години по степени на завършено образование ¹							
Година	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Общо	100	100	100	100	100	100	
Основно и по-ниско образование (МСКО/ISCED 2 и по-ниско)	25.6	22.6	22.5	22.1	20.6	19.9	
Средно образование (МСКО/ISCED 3-4)	52.5	55.1	54.8	54.9	56.2	56.9	
Висше							
Висше - степен професионален бакалавър	4.5	4.3	4	3.8	3.7	3.4	
Висше - бакалавър, магистър, доктор	17.4	18.1	18.8	19.2	19.5	19.8	

Източник: [Наблюдение на работната сила](#), НСИ

¹ Коефициентите са изчислени на база средно годишно население.

По данни от: [Наблюдение на работната сила](#), НСИ

- През периода 2006 – 2010 г. образователната структура на населението² на възраст 25 – 64 години в България продължава да се подобрява, като следва ясно изразената тенденция на увеличение на броя и дела на населението с висше и средно образование при същевременно намаляване на броя и дела на хората с основно и по-ниско образование. За първи път при Преброяване 2011 г. е включена категорията „никога непосещавали училище”. Броят на тези лица е 58.0 хил. или 0.98% от населението на 7 – 64 навършени години. Тревожен е фактът, че те никога не са се включвали в образователната система.
- Положителна тенденция³ се забелязва в стойностите на показателя „дял на преждевременно напусналите образованието сред населението на възраст 18 - 24 години”, които продължават да намаляват, от 17.3% през 2006 г. на 14.7% през 2009 г. на 13.9% през 2010 г. и на 12.8% през 2011 г.
- Тези данни са добра предпоставка за постигане на Национална цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система” от „Националната програма за

² Статистиката на образованието в България е изградена на базата на Регламент № 452/2008 г. на Европейския парламент и на Съвета относно изготвянето и развитието на статистиката на образованието и ученето през целия живот, действащата нормативна уредба на България в областта на образованието, Международната стандартна класификация на образованието (МСКО), ревизия 1997 г. (ISCED '97), и съпътстващите я методически ръководства.

³ Според „Стратегия 2020” делът на преждевременно напусналите училище следва да бъде под 10 %; делът на младото поколение (30-34 години) със завършено висше образование да бъде най-малко 40 % през 2020 г.

реформи”, който трябва да спадне до 11% до 2020 г., а делът на 30–34-годишните със завършено висше образование да достигне 36% до 2020 г.

- Относителният дял на младежите на възраст 20 - 24 години със завършено най-малко средно образование през 2011 г. се повишава на 85.5%, като увеличението спрямо предходната година е в размер на 1.1 процентни пункта на база 2010 или 1.8 процентни пункта на база 2009 година.
- Етнически особености на образователния обхват. При трите основни етнически групи - българи, турци и роми, се наблюдава повишаване на образователното равнище за периода 2001 - 2011 г., като най-слаба е тази промяна в ромската общност.

Образование/ години	Българи %		Турци %		Роми %	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Висше	19.2	25.6	2.4	4.9	0.2	0.5
Средно	47.6	52.3	21.9	29.7	6.5	9.0
Основно	24.9	18.0	46.9	44.5	41.8	40.8
Начално	6.9	3.4	18.6	13.4	28.3	27.9

Източник: НСИ

- Налице са значителни разлики в относителния дял на неграмотните лица при трите основни етнически групи. При преброяване 2011 г. самоопределилите се като българи 0.5% са неграмотни, при турската етническа група – 4.7% и при ромската - 11.8%. В съвкупността на децата от 7 до 15 години включително, които трябва да бъдат в образователната система, но не учат към 1.02.2011 г., също се наблюдават значителни различия според самоопределиението към трите основни етнически групи. При ромския етнос 23.2% от тази възрастова група не учат, при турската етническа група този дял е 11.9% и при българската - 5.6%⁴.

3.3. Достъп до образование.

Актуалната ситуация в България показва, че все още е висок процентът (13,9 %) на преждевременно отпадащите от училищната система, които не се записват за някакво обучение и не се включат в пазара на труда. Съществуват социални групи, при които степента на риск за нормалното физическо, социално и психическо развитие на децата е по-висока. Твърде сериозен е проблемът при етническите малцинства, като особено тревожно е положението на децата от ромски произход. Причините са известни – ниски доходи, висока степен на безработица, лош бит, културна изостаналост, недостатъчно високо или подходящо образование и др. Изоляцията на ромите в отделни квартали и ромски гета възпрепятстват образователната интеграция и намаляват шансовете им за професионална и личностна реализация.

На този етап има приет Национален план за интегриране на децата със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания в системата на народната просвета, но той не е обвързано с ясен финансов разчет, с конкретни отговорности и времеви график. Достъпът на децата със СОП е затруднен, защото все още:

⁴ <http://www.nsi.bg/EPDOCS/Census2011final.pdf>

- Не всички училищни сгради са с асансьори и с приспособени стълбища; сервизните помещения не са пригодени за ползване от деца с увреждания; обзавеждането на класните стаи е неподходящо и липсва специализиран транспорт до учебните заведения;
- Ограничен е достъпът на децата със специфични образователни потребности до учебното съдържание поради липсата на методика за обучението им, на подходящи учебници и на подготвени педагози за работа с тези деца; няма практика да се изготвят индивидуални учебни планове;
- Липсва адекватна подкрепяща среда от услуги, които биха улеснили децата и техните семейства при интегрирането им – възможност за допълнителни занимания в и извън училището, ресурсни учители, занимания в свободното време и др.

УЧАЩИ И НАПУСНАЛИ ПО ПРИЧИНИ И СТЕПЕН НА ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2010/2011 ГОДИНА (Брой)	
Година	2010/11
Общо	
Учащи	781 665
Напуснали	18 766
I - IV клас	
Учащи	255 086
Напуснали	5 596
в това число:	
Поради нежелание	371
Поради семейни причини	2 658
Заминали в чужбина	2 237
V - VIII клас	
Учащи	219 980
Напуснали	6 994
в това число:	
Поради нежелание	1 177
Поради семейни причини	3 418
Заминали в чужбина	1 939
IX - XIII клас	
Учащи	303 375
Напуснали	6 134
в това число:	
Поради нежелание	1 925
Поради семейни причини	3 047
Заминали в чужбина	876
Професионални колежи с прием след средно образование	
Учащи	3 224
Напуснали	42
в това число:	
Поради нежелание	16
Поради семейни причини	17
Заминали в чужбина	7

Източник: НСИ

На 5 септември 2012 г. беше публикуван официално **Доклада за глобална конкурентоспособност 2012 - 2013 на Световния икономически форум (World Economic Forum)**. Престижното издание публикува ежегодно тази класация, която измерва конкурентоспособността на 144 страни в света. Като цяло България подобрява позициите си за конкурентоспособност от предходното издание на Форума – страната се придвижва от 74-то до 62-ро място.

В Глава 1.1 на доклада са дефинирани 12-те стълба на конкурентоспособността. Като 4-ти по значение стълб са определени здравето и основното образование, а като 5-ти стълб – висшето образование и обучението. В класацията по 4-тия стълб България е класирана на 49-то място, а по отношение на 5-я стълб – на 63 място. Страната ни се класира на 97-мо място по стълб 12 „Иновации”. По отношение на качеството на началното образование сме класирани на 67-мо място.

Най-конкурентоспособна в световен мащаб остава икономиката на Швейцария, следвана от Сингапур. Финландия е трета в общото класиране, измествайки от тази позиция Швеция, която вече е четвърта. "Швейцария заслужи първото място заради иновациите, постиженията на училищната си система, увеличените разходи за изследвания и развойна дейност, солидното сътрудничество с университетския свят и частния сектор", се казва в прессъобщението на Форума.

3.4. Състояние на образователната и научно-изследователска инфраструктура.

Основните мерки за подобряване на образователната инфраструктура на детските градини, средните и висшите училища са:

- ремонт, реконструкция и обновяване на материално-техническата база;
- въвеждане на мерки за енергийна ефективност;
- подобряване на достъпа за хора с увреждания.

3.4.1. Инфраструктура в предучилищното образование.

По отношение на образователната инфраструктура за задължителната предучилищна подготовка (ЗУП) трябва да се имат пред вид организирането на предучилищни групи, ползващи базите на училищата и въвеждането на ЗУП от 4-годишна възраст (планирано за 2016 година). Важен индикатор са и протичащите демографски промени на национално ниво (броя на родените деца и очаквания размер на ученическите кохорти) и регионалните миграционни процеси.

3.4.2. Инфраструктура в средното образование.

Вътрешната оптимизация на системата изведе на преден план случаи, в които въпреки недостатъчния брой деца поради наличието на редица обективни фактори училищата се явяват единствена възможност на учениците за достъп до образование. За гарантиране на равния достъп до образование на всички деца Законът за народната

просвета въведе статута на защитеното училище. На основата на одобрените от Министерския съвет критерии в момента списъкът на защитените училища включва 90 училища в страната. Оптимизирането на училищната мрежа на регионално ниво има за цел да създаде условия за развитие на системата на средишните училища и обвързването на училищната мрежа с изискванията на пазара на труда и социално-икономическите характеристики на съответния регион.

3.4.3. Научно-изследователска инфраструктура.

Научната инфраструктура (научен комплекс) се определя като научно оборудване, съоръжения, бази данни, крупни компютърни мрежи, специализирани научни лаборатории, уникални природни и географски ресурси и услуги, необходими на научната общност, за да провежда модерни, висококачествени и конкурентни научни изследвания, трансфер, обмен и защита на научното знание.

Изследователските инфраструктури в България се характеризират с:

- липса на ясно обособени научни комплекси, които да отговарят на условията за съвременна инфраструктура; налице са единични съоръжения, недостатъчно модерни, за да бъдат включени като част от международен комплекс; съществуващите научни съоръжения са неефективно натоварени и поддържани;
- неравномерно териториално и тематично разпределение на научната инфраструктура и липса на национален каталог или база данни на съществуващото оборудване;
- липса на периферна инфраструктура, необходима за функционирането на по-крупни научни съоръжения като модерни научни лаборатории към университетите или динамични изследователски институти;
- липса на адекватни информационни, комуникационни и е-услуги;
- недостатъчно сателитни комплекси за управление и обработка на данни в определени области, като медицина, екология, енергия и културно наследство;
- липса на съвременни депозитариуми;
- липса на съвременни библиотечни услуги и бърз достъп до различни международни бази данни;
- недостатъчно квалифициран персонал за поддръжка на научното оборудване, силно текучество и липса на схеми за изграждане и поддържане на тази категория експерти;
- липса на портфолио от фондове за поддръжка или изграждане на научна инфраструктура, в т.ч. и ниска култура на ползване на рискови, гаранционни и заемни механизми;
- липса на интерес, финансова стабилност и ангажираност от страна на бизнеса;
- липса на адекватна нормативна база за функционирането на научните инфраструктури.

Пътната карта за национална научна инфраструктура има за цел да осигури стратегическото и ефективно развитие на науката и иновациите, повишаване на конкурентоспособността на научните продукти и е основа за преговори с международните и европейски партньори за бъдещи инвестиции в избрани национални инфраструктурни комплекси, които да бъдат част от паневропейски инфраструктурни мрежи. Разработването на национални пътни карти е ангажимент на държавите-членки на ЕС,

дефиниран в Заключенията на Съвета относно „Европейските изследователски инфраструктури и техните регионални измерения”. Приоритетните области за развитие на научната инфраструктура са определени в Националната пътна карта за научна инфраструктура, която обхваща големи научни комплекси, обслужващи специфични икономически и социални потребности на страната, региона на югоизточна Европа и паневропейските инфраструктури, в които България участва. Това са енергията, морските изследвания, нови материали за различни приложения, ИКТ, социалните изследвания и проучванията в сферата на културно-историческото наследство.

3.5. Институционална рамка и управленски структури на ОП НОИР.

В тази част на Концепцията е направен кратък структурен и функционален анализ от гледна точка на наличния експертен капацитет и акумулиран опит на МОМН в програмирането, управлението, мониторинга и отчитането на програмни финансови инструменти, както и в качеството му на Управляващ орган на новата Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” 2014 – 2020 г.

В момента, Министерството на образованието, младежта и науката е едно от трите Междинни звена, на които Министерство на труда и социалната политика, в качеството си на Управляващ орган на Оперативна програма «Развитие на човешките ресурси» 2007 – 2013, е възложило отговорности по 2 от приоритетните оси на Оперативната програма. Главна дирекция «Структурни фондове и международни образователни програми» в МОМН отговаря за изпълнението на Приоритетна ос 3 “Подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието” и на Приоритетна ос 4 “Подобряване достъпа до образование и обучение”. Бюджетът на двете приоритетни оси възлиза общо на 854 684 111 лева (приоритетна ос 3 – 474 824 506 лева; приоритетна ос 4 – 379 859 605 лева). Този ресурс представлява 36% от общия бюджет на ОП РЧР.

3.5.1. Главната дирекция осъществява следните дейности:

- отговаря, координира и администрира дейностите по усвояване на средства от структурните фондове на Европейския съюз за целите на образованието и науката;
- участва в процеса на програмиране и изпълнение на Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" (ОП РЧР) в координация с управляващия орган;
- разработва на насоки и изисквания за кандидатстване, които са съобразени с критериите, одобрени от Комитета за наблюдение на ОП РЧР;
- организира и провежда на процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП РЧР, както и получаването и регистрирането на проектните предложения;
- провежда процедурите по оценка на проектните предложения, проверка за съответствие с политиките на ЕС и допустимост на предлаганите дейности;
- сключва договори и извършва плащания към крайните бенефициенти;
- организира мониторинг и контрол върху техническото изпълнение на проекти чрез извършване на проверки на място съобразно изградена система за мониторинг и финансов контрол по отношение на изпълнението на проекти;

- поддържа собствена база данни за финансова отчетност и контрол по отношение на проекти, съфинансирани от Европейския социален фонд;
- следи за информираността и публичността по отношение на програмните документи на регионално и местно ниво;
- изпълнява информационни и публични дейности на ниво операции по съответните приоритети на Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси";
- извършва обработка на статистически, технически и финансови данни по изпълнението на приоритети 3 и 4 на ОП РЧР;
- подготвя годишни, средносрочни и финални доклади за изпълнение на ОП РЧР;
- подготвя информация за открити нередности и ги предоставя на Управляващия орган;
- администриране на средства (бюджетно управление), документиране на разходи и приходи;
- изготвяне на финансови отчети;
- изготвяне на бюджетни прогнози (на базата на които УО разработва собствени бюджетни прогнози);
- верификация на искания за плащане от крайни бенефициенти;
- плащания и събиране на неправилно изплатени суми на ниво проект (краен бенефициент);
- обезпечаване на правилността на операциите, свързани с проектното финансиране и тяхното осчетоводяване, в съответствие с принципите на доброто и прозрачно финансово управление;
- извършване на адекватен контрол на място върху системата за финансов контрол Регламент 1083/2006);
- съхранява документацията, свързана с изпълнението на проекти по Европейския социален фонд, най-малко за период, установен в съответните регламенти на Европейския съюз;
- изпълнява функциите на Изпълнителна агенция по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП);
- в случаите, в които дирекцията изпълнява функциите на звено по изпълнение на проекти по Програма ФАР, прилага и следи за спазването на правилата по програмата и отговаря в съответствие с делегираните ѝ отговорности в меморандума за разбирателство, подписван между нея и съответната изпълнителна агенция.

Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“ (ГД СФМОП) има административен състав от 90 служители. Дирекцията изпълнява дейностите си чрез функционално разделени седем отдела. Това са отделите „Анализ, планиране и предоставяне на безвъзмездна финансова помощ“, „Управление на качеството“, „Регионално управление на проекти“, „Техническа верификация“, „Финансова верификация“, „Финансово планиране, счетоводна отчетност и плащания“ и „Външни европейски програми“. За по-доброто управление на приоритетни оси 3 и 4 по ОП РЧР 19 от експертите на Главната дирекция са с устроени работни места в 15 областни града в България.

Освен като Междинно звено по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, до м. август 2009 г. ГД СФМОП изпълнява функциите на Звено за изпълнение на проекти по Програма ФАР. В това си качество прилага и следи за спазването на правилата по Многогодишната програма ФАР 2004-2006 „Развитие на човешките ресурси и насърчаване на заетостта”.

Съгласно Решение по т. 42 от Протокол № 21 от Заседанието на Министерския съвет на 28 май 2009 г. ГД СФМОП в МОМН изпълнява функциите на национална Изпълнителна агенция по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство; а от 2012 г. – едновременно и на Програмен оператор по програма „Деца и младежи в риск”, финансирана по ФМ на ЕИП съгласно Меморандума за разбирателство 2009-2014 година.

3.5.2. Функциите на Изпълнителната агенция са:

- извършва предварителна и последваща проверка на тръжната документация, подготвена от бенефициентите, както и предварителна проверка на договорите с изпълнителите с цел осигуряване на съответствие с националния Закон за обществените поръчки и подзаконовата нормативна уредба по прилагането му и ПМС №55/2007;
- има право да участва като наблюдател в тръжните процедури;
- контролира сключването на договорите с изпълнителите и последващото им изпълнение;
- проверява фактическа и формална коректност на исканията за плащания, представени от крайните бенефициенти;
- осигурява плащанията към бенефициентите;
- подготвя и представя редовни доклади до Националния съкровищен орган в изискуемия формат като основа за исканията за превеждане на суми от НСО към СФМОП;
- подготвя необходимата информация за докладите за наблюдение;
- докладва на ЦСО случаите на нередности, както и изпраща регулярни декларации за нередности при изпълнението на проектите по ФМ на ЕИП;
- съхранява оригиналите на необходимите документи в съответствие с Процедурните правила.

Като Междинно звено по ОП РЧР в момента ГД СФМОП контролира изпълнението на 16 проекта с конкретен бенефициент МОМН. Проектите са на обща стойност 590 183 665,65 лева. Едни от най-мощните проекти са „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища, чрез въвеждане на целодневна организация на учебния ден” (с бюджет 180 000 000 лева), „Да направим училището привлекателно за младите хора” УСПЕХ (Училище за себеутвърждаване и подготовка към европейски хоризонти)” (с бюджет 99 444 851, 82 лв.), „Квалификация на педагогическите специалисти” (с бюджет 75 000 000 лв.), „Ученически практики” и „Студентски практики” (с общ бюджет 90 000 000 лв.), „Студенски стипендии и награди 2010-2012” (с бюджет 46

625 816, 32 лв.), „Наука и бизнес” (с бюджет 4 996 397, 51 лв.) и други. Тези проекти се ръководят от дирекции, част от специализираната администрация на МОМН.

ГД СФМОП е бенефициент по приоритетна ос 8 на ОП РЧР и изпълнява проект с общ бюджет 17 932 359,56 лева. Проектът е свързан с изпълнението на дейности в подкрепа на дирекцията за управлението на приоритетни оси 3 и 4 на ОП РЧР. Периодът за изпълнение на проекта е 85 месеца.

Под ръководството на МОМН са и **други дирекции и обслужващи звена** в областта на народната просвета, които имат опит както в управлението на програми за финансиране на национални и Европейски проекти, така и в изпълнението на такива проекти.

Дирекция „Международно и европейско сътрудничество” на Министерството на образованието, младежта и науката е Междинно звено по проекта BG0057 “Развитие на устойчиви схеми на мобилност чрез стипендии на Финансовия механизъм на ЕИП”. Основната цел на проекта е да подпомага образованието и изследванията и да допринася за развитието на човешките ресурси в България.

Центърът за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР) е координиращ орган в България по Програма "Учене през целия живот" на Европейския съюз и работи по проекти в областта на образованието, професионалното обучение и пазара на труда. Центърът организира работата по подбора, оценяването, финансирането и мониторинга на проектите по Програма "Учене през целия живот" и извършва консултантска дейност по проектите на тази програма. Под шапката на програмата „Учене през целия живот“ Европейската комисия обединява своите образователни и обучителни инициативи. Тази програма дава възможност на хора в различни етапи от своя житейски път да получат стимулиращи възможности за обучение в цяла Европа. Състои се от четири подпрограми: „Коменски“ (за начално и средно образование), „Еразъм“ (за висше образование), „Леонардо да Винчи“ (за професионално образование и обучение) и „Грюндвиг“ (за обучение на възрастни). Една хоризонтална програма допълва тези четири подпрограми – Програмата „Жан Моне“, тя стимулира преподаването, размисъла и дебата по темите, свързани с процеса на европейската интеграция, във висшите учени заведения по света.

Националният център „Европейски младежки програми и инициативи” (НЦЕМПИ) администрира проекти по програма "Младежта в действие". Програмата се стреми да отговори на европейско ниво на потребностите на младите хора. Центърът също така администрира и двете национални програми „Програма за младежки дейности 2008 – 2010” и Национална програма "Младежки информационно - консултантски центрове" 2007 – 2010.

Центърът за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ) е създаден да подпомага реализирането на правителствената политика по отношение на образователните потребности на децата и учениците от етническите малцинства. Центърът е създаден в резултат на приетата Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и подпомага реализирането на правителствената политика по отношение образователните потребности на децата и учениците от етническите малцинства, имаща за своя рамка Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и

подготовка 2006-2015. ЦОИДУЕМ ръководи проект ВU-135 "Подпомагане на институционализирането на процеса на десегрегация в България", с който кандидатства пред Ромски образователен фонд – Будапеща, през 2010 г.

3.6. Основни предпоставки, свързани с потребностите на целевите групи.

При определяне на целевите групи и кръга от бенефициенти, които ще обхваща Оперативна програма «Наука и образование за интелигентен растеж» 2014 – 2020, бяха анализирани както условията, дефинирани в актуалните нормативни проекти на Регламенти по Общата стратегическа рамка на ЕС за 2014 – 2020 г., така и изводите и препоръките от предварителния социално-икономически анализ на секторите наука и образование в Република България.

3.6.1. Изискванията на проекти за регламенти по ЕСФ и ЕФРР (в частта на ЕФРР за изпълнение на целта «Инвестиции за растеж и работни места»):

- Съгласно проекта на Регламент за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) № 1081/2006, чл. 2, параграф 3, «Дейността на ЕСФ е в полза на хората, включително групите в неравностойно положение като трайно безработните, хората с увреждания, мигрантите, етническите малцинства, маргинализираните общности, както и хората, изправени пред социална изолация. ЕСФ също така предоставя подкрепа на предприятия, системи и структури, за да улесни адаптирането им към нови предизвикателства и да насърчи доброто управление и провеждането на реформи, по-специално в областта на заетостта, образованието и социалните политики.»
- Съгласно проекта на Регламент за ЕФРР, отменящ Регламент (ЕО) № 1080/ 2006, чл. 2, „ЕФРР участва във финансирането на подкрепа, целяща засилването на икономическото, социалното и териториалното сближаване посредством преодоляването на основните различия между регионите, чрез подкрепа за развитието и структурното приспособяване на регионалните икономики, включително реструктурирането на регионите със западаща индустрия и на регионите, чието развитие изостава.

3.6.2. Идентифициране на целевите групи.

За целите на идентификацията на целевите групи и на бенефициентите на ОП НОИР, беше извършен системен анализ на ключови за страната ни документи, свързани със следващия програмен период. Целта на анализа е да обвърже посочените в тези стратегически документи приоритетни цели с релевантните за тяхната реализация институции, целеви групи и бенефициенти.

ЦЕЛЕВИ ГРУПИ И БЕНЕФИЦИЕНТИ, ПОСОЧЕНИ В НПР: БЪЛГАРИЯ 2020

НПР: България 2020 е основополагащият стратегически документ за разработване на Споразумението за сътрудничество с ЕС и за подготвяне на Оперативните програми. В част II на НПР: България 2020, са посочени както **основните параметри** на предвидените социално-икономически мерки по приоритетни направления и области на въздействие, така и **отговорните и свързани институции** за тяхното реализиране. Рамковият документ **дефинира целевите групи от сферите на науката и образованието**, които трябва да постигнат планираните резултати. За целите на настоящия анализ, в настоящето кратко изложение са извадени основните подприоритети (ПП) на интервенциите и областите на въздействие (ОВ), посочени в Приложение А, част II на Националната програма за развитие. Целта е да бъдат фокусирани ключовите задачи, стоящи пред образованието и науката в България през следващия програмен период. Бенефициентите и целевите групи, за които се отнасят областите на интервенция, са обобщени в таблицата по точка 5.3.

Приоритет: Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила.

ПП 1.1: Осигуряване на достъпно и качествено образование за развитие на личността чрез осъвременяване на системата на образование и осигуряване на нейната адаптивност спрямо потребностите на пазара на труда. Със следните ОВ:

- Модернизация на образователната система за предоставяне на достъпно и качествено образование;
- Управление качеството на образованието и на младежките дейности;
- Подобряване на творчеството и иновациите, ориентирани към развитието на личността;
- Подобряване на материално-техническата база за образование, обучение и младежки дейности.

ПП 1.2: Подобряване на качествените характеристики на работната сила. Със следните ОВ:

- Придобиване на компетентности в съответствие с пазара на труда;
- Укрепване на връзките между институциите за образование/ обучение и реален сектор;
- Насърчаване въвеждането на съвременни форми на организация на труда;
- Подобряване качеството и условията на труд в предприятията.

ПП 1.3: Повишаване качеството и ефективността на научните изследвания със следните ОВ:

- Повишаване на социалната роля и значимост на научните изследвания;
- Развитие на научния потенциал и интегриране в европейското изследователско пространство;
- Развитие на научноизследователската дейност чрез програмно-конкурсно финансиране;
- Оптимизиране на управлението на програмите за научни изследвания.

Други области на въздействие от НПР: България 2020, които посочват отговорни и свързани институции от сферите на образованието и

науката:

- Подобряване качеството на живот на децата и насърчаване на социалното включване;
- Осъществяване на реформа в областта на правосъдието за детето;
- Премахване на институционалния модел на грижа за възрастните хора и хората с увреждания чрез развитие на услуги за дългосрочна грижа и междусекторни услуги;
- Подобряване на капацитета и взаимодействието при реализирането на комплексни услуги в сферата на образованието, здравеопазването, спорта, заетостта и социалните услуги при постигане на общи цели за социално включване;
- Засилване на интеграцията между елементите на „триъгълника на знанието“;
- Партньорство между иновативните предприятия и носителите на иновативния потенциал;
- Изграждане на научна и иновационна инфраструктура;
- Интернационализация на иновационния процес.

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА НАУКАТА И ОБРАЗОВАНИЕТО В БЪЛГАРИЯ

За целите на настоящия документ, Националният център за информация и документация (НАЦИД) разработи социално-икономически анализ на целевите сектори, свързани с ОП НОИР. Поради фокусираният характер на изложението, в Раздел 3 на Концепцията са използвани само малка част от статистическите данни. Тук се прилага обобщен списък на секторния и тематичния обхват на анализа, който е използван за разработването на Концепцията:

- Законодателна рамка на науката и образованието в България.
- Макроикономически условия
- Демографски тенденции
- Системи на образованието и науката
- Структура на образователната система по степени на образование
- Обхват на населението по степени на образование
- Достъп до образование
- Професионално образование и обучение
- Учене през целия живот
- Висше образование
- Е-образование
- Чуждоезиково обучение
- Състояние на научноизследователската дейност
- Състояние на образователната и научната инфраструктура
- Политики в сферата на науката и образованието
- Бъдещото развитие на науката и образованието в България. Национални цели в тези сфери в съответствие с „Европа 2020“.

3.7. Целеви групи и бенефициенти на ОП НОИР.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ 2014-2020”		
ПРИОРИТЕТНИ ОСИ	ЦЕЛЕВИ ГРУПИ	БЕНЕФИЦИЕНТИ
<p>ПО 1: Научни изследвания и технологично развитие</p> <p>ПО 2: Образование за реална заетост, мобилност и предприемачество</p> <p>ПО 3: Образователна среда за активно социално приобщаване</p> <p>ПО 4: Образование, умения и учене през целия живот</p> <p>ПО 5: Образователна инфраструктура</p> <p>ПО 6: Транснационално сътрудничество</p> <p>ПО 7: Техническа помощ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ обучаеми и обучаващи ▪ родители ▪ изследователи ▪ представители на академичната общност ▪ лица със специални образователни потребности ▪ представители на уязвими етнически групи – роми и др., сираци, имигранти, деца в ранна детска възраст (3–6 години) и техните родители ▪ ученици ▪ студенти ▪ докторанти, специализанти и млади учени ▪ възрастни, отпаднали от образователната система ▪ педагогически специалисти 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Министерство на образованието, младежта и науката (МОМН) ▪ научни и академични организации и институции ▪ учебни заведения ▪ социално-икономически партньори, работодатели, браншови организации ▪ центрове за професионално обучение ▪ общини ▪ неправителствени организации ▪ извънучилищни педагогически учреждения ▪ младежки организации ▪ спортни клубове ▪ музеи и библиотеки <p><u>Второстепенни разпоредители с бюджетни кредити на МОМН:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Българска академия на науките (БАН) ▪ Национална агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) ▪ Национален център за информация и документация (НАЦИД) ▪ Национален център "Европейски младежки програми и инициативи" (НЦЕМПИ) ▪ Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ) ▪ Национална агенция за оценяване и акредитация (НАОА) ▪ Център за контрол и оценка на качеството на училищното образование (ЦКОКУО) ▪ Център за информационно осигуряване на образованието (ЦИОО) ▪ Център за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР) ▪ Национален институт за обучение и квалификация в системата на образованието (НИОКСО) ▪ Център за учебно-тренировъчни фирми в средните професионални училища и др.

4. СТРАТЕГИЧЕСКА И СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ НА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА «НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ 2014 – 2020»

4.1. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА:

ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ И ИЗГРАЖДАНЕ НА ОБЩЕСТВО, БАЗИРАНО НА ЗНАНИЕТО, ЧРЕЗ ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ОБРАЗОВАНИЕТО

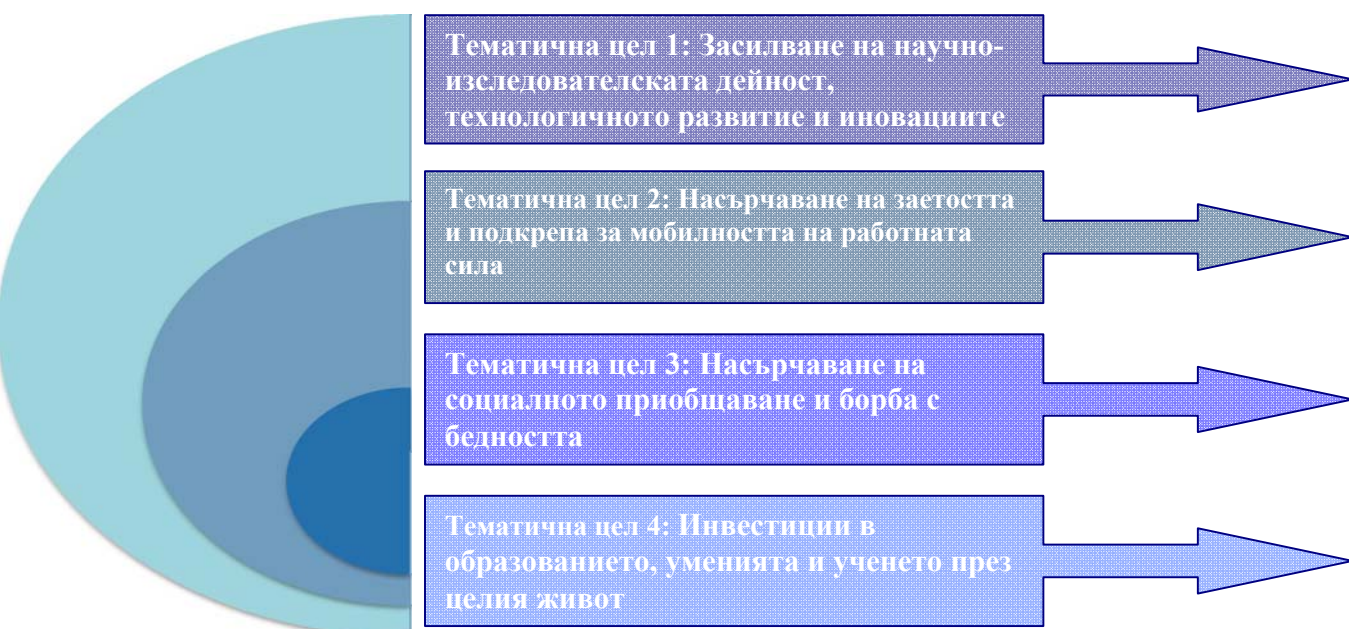
4.2. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ:

1. Изграждане на конкурентна среда за качествени научни и иновативни изследвания чрез постепенно повишаване на средствата за научно-изследователска и иновационна дейност до 1,5 % от БВП към 2020 г.
2. Създаване на благоприятна среда за възпроизводство и развитие на капацитета на научния сектор
3. Подобряване на качеството на висшето образование и повишаване на броя на завършилите висше образование във възрастовата група на 30-34-годишните до 36% към 2020 г.
4. Подобряване на качеството на предучилищното и на училищното образование и намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система до 11% към 2020 г.
5. Създаване на условия за развитие на личностни и професионални знания и умения през целия живот.
6. Развитие и модернизирание на научната и на образователната инфраструктура и повишаване на броя на заетите в модернизирана среда.

5. ТЕМАТИЧНА И СТРУКТУРНА РАМКА НА ОП НОИР

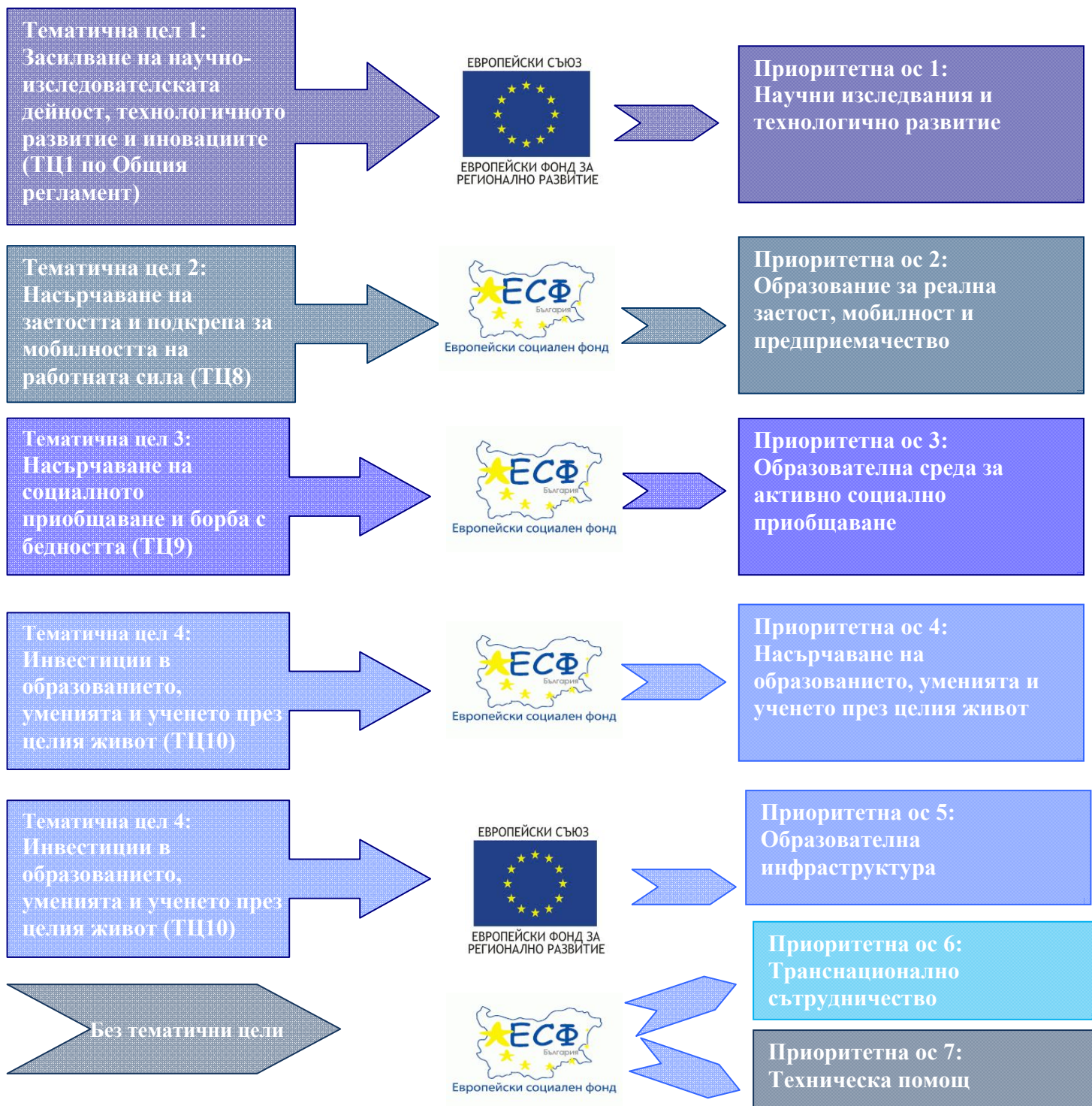
5.1. Тематични цели на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014 – 2020”

С оглед зададената рамка и изискванията на проектите за регламенти по ОСР за следващия програмен период, ОП НОИР планира да обхване следните тематични цели:

5.2. Приоритетни оси на Оперативната програма.

5.3. Структура на ОП НОИР.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ 2014-2020”				
ТЕМАТИЧНА ЦЕЛ	ФОНД	ПРИОРИТЕТНА ОС	ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ	ОБЛАСТИ НА ИНТЕРВЕНЦИЯ
1. Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите (ТЦ 1 от проекта за Общия регламент)	ЕФРР	ПО 1: Научни изследвания и технологично развитие	Укрепване на инфраструктурата, необходима за изследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове за компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа	1.1. Модернизация на научно-изследователска инфраструктура и подобряване на капацитета на висшите училища и научните организации за реализиране на научни постижения
				1.1. Технологично развитие чрез въвеждане на модерни ИКТ
2. Насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила (ТЦ 8 от проекта за Общия регламент)	ЕСФ	ПО 2: Образование за реална заетост, мобилност и предприемачество	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Достъп до заетост за търсещите работа и неактивните лица, включително местните инициативи за заетост, и подкрепа за мобилността на работната сила ▪ Устойчиво интегриране на пазара на труда на младите хора, неангажирани с трудова дейност, образование или обучение ▪ Самостоятелна заетост, предприемачество и създаване на предприятия ▪ Модернизация и укрепване на институциите на пазара на труда, включително действия за засилване на транснационалната мобилност на работната сила 	2.1. Насърчаване на връзката между висшето образование и реалния сектор
				2.2. Подкрепа за квалификация и мобилност на човешките ресурси в образователния сектор в зависимост от изискванията на пазара на труда

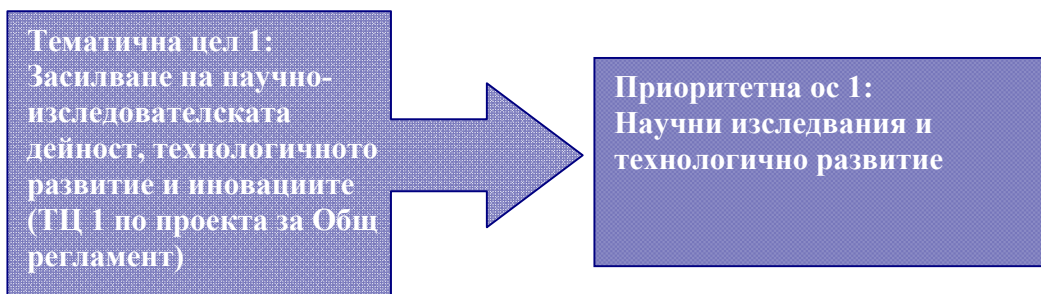
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ 2014-2020”

ТЕМАТИЧНА ЦЕЛ	ФОНД	ПРИОРИТЕТНА ОС	ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ	ОБЛАСТИ НА ИНТЕРВЕНЦИЯ
<p>3. Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността (ТЦ 9 от проекта за Общия регламент)</p>	<p align="center">ЕСФ</p>	<p>ПО 3: Образователна среда за активно социално приобщаване</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Активно приобщаване ▪ Интеграция на маргинализирани общности като ромите ▪ Борба с дискриминацията, основана на пол, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация ▪ Повишаване на достъпа до услуги, които са устойчиви, висококачествени и на достъпна цена, включително здравни и социални услуги от общ интерес ▪ Стратегии за водено от общностите местно развитие 	<p>3.1. Подобряване на достъпа до предучилищно и училищно образование</p>
				<p>3.2. Интеграция на деца от етническите малцинства и реинтеграция на отпадащи от образователната система</p>
				<p>3.3. Подкрепа на деца и младежи със СОП и за компенсиране на дефицити с цел постигане на равен достъп до образование</p>
<p>4. Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот (ТЦ 10 от проекта за Общия регламент)</p>	<p align="center">ЕСФ</p>	<p>ПО 4: Насърчаване на образованието, уменията и ученето през целия живот</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Намаляване на броя на преждевременно напусналите училище, превенция на отпадането и насърчаване на равния достъп до предучилищно, основно и средно образование ▪ Подобряване на качеството, ефикасността и достъпа до висшето и равностойно на него образование с цел увеличаване на участието и подобряване на равнищата на образование ▪ Подобряване на достъпа до възможностите за учене през целия живот, осъвременяване на уменията и квалификацията на работната ръка и подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда 	<p>4.1. Подобряване на качеството и на достъпа до висше образование</p>
				<p>4.2. Подобряване на качеството и на достъпа до предучилищното и училищното образование</p>
				<p>4.3. Създаване на възможности за учене през целия живот</p>

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ 2014-2020”

ТЕМАТИЧНА ЦЕЛ	ФОНД	ПРИОРИТЕТНА ОС	ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ	ОБЛАСТИ НА ИНТЕРВЕНЦИЯ
5. Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот (ТЦ 10 от проекта за Общия регламент)	ЕФРР	ПО 5: Образователна инфраструктура	Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение <i>(Инвестиционен приоритет по чл. 5, ал. 10 от проекта за Регламент за ЕФРР)</i>	5.1. Реконструкция, ремонт и строителство на образователна инфраструктура, която не попада в обхвата на интегрираните планове за градско възстановяване и развитие, финансирани от ОП „Регионално развитие“
				5.2. Въвеждане на унифицирани ИКТ системи и оборудване в сектора на предучилищното и училищното образование
Няма тематична цел	*	ПО 6: Транснационално сътрудничество	Съгласно чл. 14, параграф а), т. vii и чл. 23 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006	<i>Съгласно РМС №328, т. 4, Министърът по управление на средствата от ЕС трябва да създаде и да ръководи работна група, която до 31 юли 2012 г. да разработи целите, приоритетите и мерките в областта на техническата помощ и административния капацитет, които да бъдат финансирани през програмния период 2014-2020 г., и да предложи финансов инструмент/финансови инструменти, по които те да се финансират.</i>
Няма тематична цел	*	ПО 7: Техническа помощ	Съгласно чл. 51 и чл. 52 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006	

5.4. Списък на мерките по приоритетни оси и области на интервенция на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014 – 2020”

ПО 1: „Научни изследвания и технологично развитие”.

1.1. Модернизация и развитие на научно-изследователска инфраструктура (оборудване) и подобряване на капацитета на висшите училища и научните организации за реализиране на научни резултати

- 1.1.1. Актуализиране и изпълнение на Националната пътна карта за научна инфраструктура
- 1.1.2. Изграждане на центрове за компетентност и научно-технологични комплекси за нуждите на страната съгласно европейските и националните приоритети
- 1.1.3. Изграждане на нови и модернизиране на съществуващи лаборатории и оборудване с научна апаратура за провеждането на научни изследвания в съгласие с Националната стратегия за научни изследвания 2020:
  - 1.1.3.1. Учебни кабинети, образователни лаборатории и работилници
  - 1.1.3.2. Библиотеки и музейни колекции с научни архиви
  - 1.1.3.3. Учебно-изследователски лаборатории във висшите училища и изследователските институти
- 1.1.4. Подобряване на механизмите за финансиране на научните изследвания. Подпомагане на научните изследвания в стратегически за страната и за ЕС области
- 1.1.5. Оптимизиране на системата от научни институти и висши училища за повишаване на качеството на тяхната научна дейност
- 1.1.6. Насърчаване на развитието на партньорски мрежи и съвместни лаборатории между висши училища, центрове за научни изследвания, бизнес организации и национални научни институти
- 1.1.7. Подкрепа за участието на висши училища и научни институти в международни конкурси, кълстери и транснационални мрежи

1.2. Технологично развитие чрез въвеждане на модерни ИКТ

- 1.2.1. Подсигуряване на научните и образователните институти със съвременни ИКТ чрез създаване на информационни и технологични центрове за обслужване на всички ИТ задачи;
- 1.2.2. Дигитализация на учебно и научно съдържание, съхранение на научни данни;

1.2.3. Създаване и поддържане на информационни портали за популяризиране на резултати от изследователска дейност.

1.3. Предефинирани проекти

1.3.1. Изграждане на центрове за компетентност (Centers of Excellence) в приоритетни научни области и от интерес за Европа;

1.3.2. Масова дигитализация на научно, културно-историческо и документално съдържание.

ПО 2: „Образование за реална заетост, мобилност и предприемачество”

2.1. Насърчаване на връзката между висшето образование и реалния сектор

2.1.1. Мерки за привличане и задържане на млади преподаватели във ВУ

2.1.2. Актуализация на учебните програми във висшето образование в съответствие с изискванията на пазара на труда

2.1.3. Подкрепа за провеждане на ефективно практическо обучение в реална работна среда

2.1.5. Стимулиране на образованието в областите на инженерно-техническите и природните науки

2.1.6. Създаване на предприемаческа култура сред българските студенти и ученици, подпомагане на участието им в национални и международни предприемачески конкурси

2.1.7. Осигуряване на професионално образование, съответстващо на изискванията на пазара на труда и на националните и регионалните икономически приоритети чрез разширяване и усъвършенстване на прилагането на кредитната система в професионалното образование за осигуряване на плавен преход към висше образование

2.1.8. Създаване на регистър на защитените професии и подкрепа на образованието за придобиване на квалификация по защитени професии

2.1.9. Подкрепа на дейностите по координация и поддържане на Списъка на регулираните професии в Р България;

2.1.10. Стимулиране на завършилите средно образование да продължат образованието си по специалности с педагогическа правоспособност във висшите училища

2.1.11. Привличане и задържане на млади хора в педагогическата професия

2.1.12. Подобряване на системата за кариерно развитие на педагогическите специалисти

2.1.13. Създаване на система за регистриране, защита и управление на обектите на интелектуална собственост, създадени чрез публично финансирани научни изследвания

- 2.1.14. Повишаване на капацитета на изследователите и иноваторите в областта на предприемачеството и защитата на интелектуалната собственост
- 2.1.15. Подкрепа за развитие на образованието и на научния капацитет в областта на рибарството и аквакултурите.

2.2. Подкрепа за квалификация и мобилност на човешките ресурси в образователния сектор в зависимост от изискванията на пазара на труда

- 2.2.1. Разработване и прилагане на национални стратегии за обучение и преквалификация на изследователите в съответствие с целите на ЕС в областта на научноизследователската дейност
- 2.2.2. Подпомагане на кариерното израстване и повишаване на квалификацията на изследователите с цел развитието на приоритетните научни области от Националната стратегия за научни изследвания
- 2.2.3. Стимулиране на участието на студенти в научни изследвания с иновативен характер
- 2.2.4. Създаване на система за наблюдение и оценка на националните политики за научни изследвания
- 2.2.5. Развитие на системата за оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации. Подкрепа за дейностите по Регистъра на научноизследователската дейност
- 2.2.6. Подпомагане на дейността на студентски научни клубове и изследователски школи
- 2.2.7. Насърчаване и популяризация на студентското научно творчество чрез финансиране на регионални и национални научни форуми и издания. (НПСС)
- 2.2.8. Подкрепа на схеми за докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени
- 2.2.9. Подкрепа за повишаване на мобилността във висшето образование с цел доближаване до препоръчителните стойности на общите европейски референтни равнища за мобилност във висшето образование за периода 2014-2020 (20% от завършилите висше образование да са реализирали мобилност в чужд университет)
- 2.2.10. Подобряване на условията за мобилност на студентите, специализантите и докторантите в рамките на страната
- 2.2.11. Стимулиране на разработването на чуждоезикови учебни програми с интегрирано съдържание и актуална пазарна ориентираност
- 2.2.12. Подкрепа за прилагане на Европейската система за натрупване и трансфер на кредити (ECTS) във висшите училища и обвързване на присъдените квалификации с Националната квалификационна рамка на Р България
- 2.2.13. Привличане на чуждестранни и български учени, работещи в чужбина, за провеждане на приоритетни научни изследвания в България
- 2.2.14. Подкрепа на участието на български изследователи в европейски научни конкурси и в международни научни мрежи;
- 2.2.15. Информационно осигуряване на научните изследвания чрез достъп до научни бази данни и до европейски мрежи
- 2.2.16. Подпомагане на процеса на разпространение на научните резултати. Подпомагане на организирането на национални и международни научни форуми (конференции, семинари, симпозиуми, конгреси, летни училища)

2.3. Предефинирани проекти

2.3.1. Професионалното образование, ориентирано към ефективен достъп до пазара на труда;

2.3.2. Студентски практики 2020.

ПО 3: „Образователна среда за активно социално приобщаване”.

3.1. Подобряване на достъпа до предучилищно и училищно образование

3.1.1. Осигуряване на условия за реализиране на задължително предучилищно образование с фокус върху обхващането на децата в риск

3.1.2. Осигуряване на условия за целодневна организация на образователния процес в училищата

- създаване на оптимални условия за самоподготовка на учениците
- създаване на условия за пълноценен отдих и творчески занимания в свободното от учебни занимания време
- обезпечаване на възможност учениците да пребивават в училище преди началото на учебните часове и след края, ако това се налага

3.2. Интеграция деца от етническите малцинства и реинтеграция на отпаднали от образователната система.

3.2.1. Обхват, задържане и реинтегриране на отпаднали от образователния процес в годините на задължителното предучилищно и училищно образование

3.2.2. Разработване и прилагане на политики и мерки за компенсиране на изоставането и превенция на отпадането в задължителна училищна възраст

3.2.3. Разработване и прилагане на политики и мерки за реинтегриране на отпаднали в задължителна училищна възраст

3.3. Подкрепа на деца и младежи със СОП и за компенсиране на дефицити с цел постигане на равен достъп до образование

3.3.1. Приобщаващо образование за децата със специални образователни потребности

3.3.2. Интеграция деца от етническите малцинства в мултикултурна образователна среда, с особен фокус върху ромите, и деца от семейства на мигранти

3.3.3. Осигуряване на образование и възпитание за учениците с девиантно поведение, съобразено със съвременните европейски практики (изграждане на центрове за

консултация, наблюдение и оценка, разработване на методика за оценка на потребностите на децата с девиантно поведение, разработване на индивидуален план за работа с всяко дете и др)

3.3.4. Подкрепа на деца в риск

3.3.5. Осигуряване на ефективни допълнителни квалификации за педагогическите специалисти:

3.3.5.1. за работа с деца със специални образователни потребности

3.3.5.2. за работа в мултикултурна среда

3.3.5.3. за работа с деца в риск

3.4. Предефинирани проекти

3.4.1. Предучилищни и Училищни програми за подобряване на достъпа и задържане на учениците;

3.4.2. Общински програми за личностно развитие;

3.4.3. Ученически стипендии.

ПО 4: „Образование, умения и учене през целия живот”.

4.1. Подобряване на качеството и достъпа до висше образование

4.1.1. Усъвършенстване на системите за управление на висшите училища и въвеждане на системи за наблюдение и контрол

4.1.2. Усъвършенстване на системата за акредитация, въвеждане на гъвкави акредитационни модели и външно оценяване на качеството във висшето образование

4.1.3. Разработване и внедряване на модели за обвързване на финансирането с резултатите от обучението и реализацията на студентите

4.1.4. Усъвършенстване на формите за преподаване и на моделите за оценяване на студентите

4.1.5. Подкрепа за създаване и прилагане на правила за професионална етика и интегритет

4.1.6. Интегриране на въпросите за устойчивото развитие в учебното съдържание и реализация на интердисциплинарни програми за повишаване знанията и уменията на студентите по въпросите на устойчивото развитие и климатичните промени

4.1.7. Отпускане на студентски стипендии и награди

4.1.8. Подпомагане на дейностите за студентско кредитиране

4.1.9. Изграждане на партньорски мрежи между висши и средни училища

4.1.10. Подобряване достъпа до висше образование на представители на уязвими социални групи (ученици с ниски материални възможности или с увреждания, от уязвими етнически групи, самотни родители и др.)

4.1.11. Прилагане на гъвкави модели на обучение, позволяващи по-лесно съчетаване на ученето с лични/семеенни ангажименти и с работа

4.1.12. Предлагане на индивидуализирана подкрепа за студенти (кариерно ориентиране, менторство и придобиване на ключови компетентности извън учебните програми) с оглед улесняване реализацията на пазара на труда

4.2. Подобряване на качеството и на достъпа до предучилищното и училищното образование

4.2.1. Наблюдение и анализ на образователния пакет от държавни образователни стандарти за предучилищно образование, за общообразователна и профилирана подготовка, за придобиване на квалификация по професия, както и на свързаните с тях учебни планове, учебни програми и учебници с цел актуализация и усъвършенстване на образователния пакет

4.2.2. Разработване и прилагане на ефективни мерки на национално, регионално и/или на училищно равнище за подобряване на придобитите ключови компетентности, с акцент върху:

4.2.2.1. функционалната грамотност и уменията в областта на математиката и природните науки

4.2.2.2. уменията за общуване на чужд език

4.2.2.3. дигиталната компетентност

4.2.2.4. социалните и граждански компетентности.

4.2.3. Разширяване и усъвършенстване на прилагането на системата за оценяване (външно и/или вътрешно) на резултатите от обучението на учениците на национално, регионално и училищно равнище с цел:

4.2.3.1. диагностика на индивидуалните постижения и на напредъка на ученика и определяне на потребностите му от учене и на областите, в които има нужда от подкрепа;

4.2.3.2. мониторинг на образователния процес за прилагане на политики и мерки, насочени към подобряване качеството на образование

4.2.4. Създаване и поддържане на регистър на завършилите средно образование и/или професионално обучение в институции в системата на училищното образование с информация за продължаване на обучението или за реализацията на пазара на труда

4.2.5. Подобряване управлението на институциите и процесите в системата на предучилищното и училищното образование:

4.2.5.1. създаване на условия за реализиране на инспектирането като процес на изготвяне на цялостна независима експертна оценка на качеството на предоставяното от детската градина или училището образование

4.2.5.2. създаване на условия за реализиране на самооценката като необходим елемент за управление на качеството в детската градина или училището подобряване на

отчетността и осигуряване на възможности за включване на общността в процесите на мониторинг, контрол и оценка на предоставените услуги

4.2.6. Създаване на условия за ефективно функциониране на децентрализацията на управлението чрез:

4.2.6.1. подкрепа за разработване и прилагане на училищни политики

4.2.6.2. регламентиране и стимулиране на публично-частното партньорство

4.2.6.3. осигуряване на възможности за изграждане и подкрепа на обществените съвети като активни и демократично функциониращи общности към всяка детска градина и всяко училище

4.2.7. Разработване, усъвършенстване, развитие и прилагане на национална информационна система

4.2.8. Оптимизиране и реструктуриране на мрежата от институции в предучилищното и училищното образование

4.2.9. Осигуряване на възможности за допълнително обучение, съобразно индивидуалните потребности на децата и учениците:

4.2.9.1. деца и ученици, срещащи трудности по определени предмети

4.2.9.2. по български език за деца и ученици, чийто майчин език не е българският

4.2.10. Осигуряване на възможности за разгръщане на творческите способности на децата и учениците чрез:

4.2.10.1. извънкласни и извънучилищни дейности

4.2.10.2. подкрепа на деца с изявени дарби (насочена към: разгръщане и развитие на творческите им способности; осъществяване на иновативните им идеи; за участие в прояви, които увеличат шансовете им за постигане на по-добри образователни резултати)

4.2.10.3. подкрепа за участие в национални и международни олимпиади и състезания

4.2.11. Засилване интереса и мотивацията на децата и младежите за учене чрез:

4.2.11.1. осигуряване на възможности за обучение по майчин език

4.2.11.2. модернизирание на системата за отпускане на ученически стипендии

4.2.11.3. развитие на ученическото самоуправление

4.2.11.4. гражданско образование

4.2.11.5. интеркултурно образование

4.2.11.6. здравно образование

4.3. Създаване на възможности за учене през целия живот

4.3.1. Стимулиране на изграждането на благоприятна среда за популяризиране на ученето през целия живот – стимулиране на висшите училища и на институциите за професионално образование и обучение

4.3.2. Увеличаване на предлагането и насърчаване на индивидуалното участие в учене през целия живот (в рамките на формалното образование)

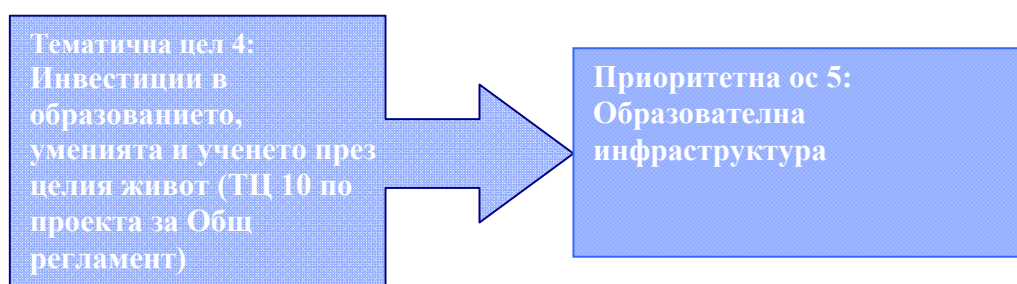
4.3.3. Предоставяне на възможности за ограмотяване на възрастни

4.3.4. Изграждане на функционираща Национална система за валидиране на неформалното и самостоятелното учене и насърчаване на използването ѝ от всички възрастови групи над 16 години

- 4.3.5. Насърчаване на доброволчески инициативи за придобиване на знания и умения по неформален начин
- 4.3.6. Въвеждане на форми за дистанционно обучение
- 4.3.7. Подобряване на възможностите за учене в контекста на активния живот на възрастните хора и инициативи за унаследяване на знанията, уменията и компетентностите им в полза на обществото – *(предстои демаркация с ОП РЧР)*
- 4.3.8. Удовлетворяване на учебните потребности на хората с увреждания и лицата, изключени от учене, и предоставяне на подходяща подкрепа за тях - *(предстои демаркация с ОП РЧР за обхвата на мярката)*
- 4.3.9. Създаване на система за мониторинг и оценка на изпълнението на националната политика за учене през целия живот с цел актуализиране и модернизиране на подходите и средствата за нейното развитие
- 4.3.10. Разработване на специализирано учебно съдържание и методика за обучение на възрастни
- 4.3.11. Качествено учене през целия живот чрез повишаване на квалификацията на учителите и лекторите за изграждане на система за сертифициране на доставчиците на образователни услуги
- 4.3.12. Създаване на условия за разработване на секторни квалификационни рамки в системата на професионалното образование и обучение и висшето образование и в контекста на Националната квалификационна рамка на Р България.
- 4.3.13. Подпомагане на кариерното ориентиране на учениците

4.4. Предефинирани проекти

- 4.4.1. Студентски и докторантски стипендии

ПО 5: „Образователна инфраструктура”.

5.1. Реконструкция, ремонт и строителство на образователна инфраструктура, която не попада в обхвата на интегрираните планове за градско развитие, финансирани от бъдещата ОП за регионално развитие:

- 5.1.1. Реконструкция, ремонт и строителство на детски градини
- 5.1.2. Реконструкция/реставрация и ремонт на следните типове обекти и непосредствено прилежащата им архитектурна среда:

- 5.1.2.1. училища
- 5.1.2.2. висши училища
- 5.1.2.3. научни институти от системата на БАН, Селско-стопанска академия и др.
- 5.1.2.4. ученически и студентски общежития
- 5.1.2.5. центрове за личностно развитие
- 5.1.2.6. спортни площадки и салони
- 5.1.2.7. бази за отдых и младежки дейности на учащите се
- 5.1.3. Осигуряване на подкрепяща среда за деца, ученици и студенти със специални образователни потребности чрез:
  - 5.1.3.1. изграждане на достъпна архитектурна среда
  - 5.1.3.2. осигуряване на съответното оборудване и обзавеждане в детските градини, училища, центрове за личностно развитие и висши училища
- 5.1.4. Мерки, насочени към повишаване на енергийната ефективност на учебни заведения и научни институции
- 5.1.5. Паспортизация на всички детски градини, училища, ВУ и научни институти – описание на сградния фонд, съоръженията и въвеждане на система за наблюдение на сградния фонд. – тази мярка да бъде изведена в обосновката и предложена на ОПАК

5.2. Въвеждане на унифицирани ИКТ системи и оборудване в сектора на общото и професионалното образование

- 5.2.1. Укрепване на програмното финансиране за разширяване прилагането на информационните и комуникационните технологии в образователния процес
- 5.2.2. Разширяване на прилагането на съвременните технологии в образователния процес в т. ч. и чрез създаване и използване на учебници и учебни помагала в електронен вариант, както и електронни модули с теми по учебни предмети от общообразователната, профилираната и/или професионалната подготовка
- 5.2.3. Разработване, регламентиране и създаване условия за практическо прилагане на дистанционната форма на обучение в системата на училищното образование
- 5.2.4. Осигуряване на проектно финансиране за разработване и прилагане на специализирани съвременни и иновативни средства и форми за обучение (е-образование; дистанционно обучение) в Системата за учене през целия живот
- 5.2.5. Усъвършенстване и синхронизиране на информационните системи и регистрите за образование и обучение

5.3. Предефинирани проекти

- 5.3.1. Реконструкция, ремонт и строителство на детски градини и училища
- 5.3.2. Разширяване на прилагането на съвременните технологии в образователния процес

ПО 6: „Транснационално сътрудничество” – (предстои уточняване на обхвата на допустимост в нормативната база на ЕК).

ПО 7: „Техническа помощ”.

6. ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ

Настоящият раздел на Концепцията прави анализ на демаркацията и допълняемостта на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014 – 2020” с инструментите със споделено и с централизирано управление от ЕК, както следва:

- Демаркация и допълняемост с новите Оперативни програми, съфинансирани от ЕСФ
- Демаркация и допълняемост с Оперативни програми, съфинансирани от ЕФРР, Цел „Инвестиции за растеж и заетост” (5.2.1. и 5.2.2.)
- Демаркация и допълняемост с Оперативни програми, съфинансирани от ЕФРР и Кохезионния фонд
- Демаркация и допълняемост с програмата, съфинансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
- Демаркация и допълняемост с програмите, съфинансирани от ЕФРР по цел „Европейско териториално сътрудничество”
- Демаркация и допълняемост с програмите, съфинансирани от Европейския фонд за морско дело и рибарство
- Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – „Хоризонт 2020”
- Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – Програма на ЕС за социална промяна и иновации
- Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – Програма LIFE
- Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – Програма „Еразъм за всички”
- Демаркация и допълняемост с Фонд „Научни изследвания”
- Демаркация и допълняемост с програмите на Европейското икономическо пространство 2009 – 2014 година.

6.1.1. Демаркация и допълняемост с новите Оперативни програми, съфинансирани от ЕСФ.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ 2014 – 2020			
ВИЗИЯ ЗА НОВАТА ОПЧР	ТЕМАТИЧНИ ЦЕЛИ НА ОПЧР	ПРИОРИТЕТНИ ОСИ НА ОПЧР	ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ОП НОИР
<ul style="list-style-type: none"> ■ Във визията за новата ОПЧР е посочено, че тя ще бъде <i>«инструмент, насочен към (1) подобряване достъпа до заетост»; (2) подобряване качеството на работните места; (3) подобряване условията на живот за хората в риск от бедност и социално изключване; (4) укрепване капацитета на институциите, отговорни за изпълнението на съответните политики».</i> ■ Също така, Концепцията за новата ОПЧР посочва, че в рамките на този инструмент <i>«следва да бъдат подкрепяни и инициативи в сферата на транснационалното сътрудничество, от една страна, и социалните иновации, от друга».</i> ■ Концепцията предвижда новата ОПЧР да бъде еднофондова и дейностите по нея да се съфинансират само от ЕСФ. 	<p>ТЦ 1: Насърчаване на заетостта и подкрепа на мобилността на работната сила</p>	<p>ПО 1: Насърчаване на заетостта и подкрепа на мобилността на работната сила</p>	<p>С настоящата Концепция за Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” 2014 – 2020 г., работната група, сформирани съгласно чл. 3 от Решение № 328 на МС от 25.02012 г., предлага създаването на самостоятелен финансов инструмент, съфинансиращ съответните сфери през следващия 7-годишен програмен цикъл. Оперативната програма ще включва мерки за подкрепа на човешките ресурси в сектора на науката и образованието.</p> <p>В зависимост от окончателното решение на МС ще бъдат предложени детайлни демаркации и възможности за допълняемост по всяка приоритетна ос, инвестиционен приоритет и област на интервенция от двата финансови инструмента. По отношение на Тематични цели 8 и 9 от Проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006) ще бъде направена демаркация с МТСП, които имат водеща роля.</p>
	Н/П	<p>ПО 2: Инвестиране в образование, придобиване на умения в обучение през целия живот <i>(посочена е в работен вариант, а дали ще присъства в новата ОПЧР, зависи от резултатите от работата на работната група, сформирани съгласно чл. 3 от Решение № 328 на МС от 25.02012 г.)</i></p>	
	<p>ТЦ 2: Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността</p>	<p>ПО 3: Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността</p>	
	<p>ТЦ 3: Засилване на институционалния капацитет и ефикасна публична администрация</p>	<p>ПО 4: Засилване на институционалния капацитет и ефикасна публична администрация</p>	
	Н/П	<p><i>По приоритетни оси 5 и 6 Концепцията за новата ОПЧР не посочва все още тематични цели и инвестиционни приоритети, тъй като се очакват резултатите от работата на работната група, съгласно член 4 от Решение № 328 на МС от 25.02012 г.</i></p>	

6.1.2. Демаркация и допълняемост с оперативни програми, съфинансирани по ЕФРР.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА ИНОВАЦИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 2014 – 2020	
НОВАТА ОП	ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ОП НОИР
<ul style="list-style-type: none"> ■ При разработване на настоящия анализ Работната група не разполагаше с конкретна информация относно мерките и интервенциите, свързани с развитие на иновациите, технологичното развитие, приложната наука и научно-изследователската дейност, които МИЕТ планира да включи за съфинансиране през следващия програмен период в ОП „Иновации и предприемачество” 2014 – 2020 (ОП ИП). ■ На 25 юли 2012 г. Министерският съвет одобри проект на споразумение за предоставяне на консултантски услуги между МИЕТ и Международната банка за възстановяване и развитие (Световната банка) при разработване на Стратегия за интелигентно специализиране на компонента, свързан с иновации на ОП ИП. Надяваме се, че МОМН ще има възможност да се запознае с препоръките на консултантския екип, след приключване на неговата работа. Тук, Концепцията за ОП НОИР предлага изходно становище относно демаркацията и допълняемостта с ОП ИП, което да послужи като база за обсъждане и по-нататъшно детайлизиране, в сътрудничество с експертите от МИЕТ. ■ В тази таблица ще бъде направен анализ на демаркацията и допълняемостта по ПО 1: Научни изследвания и технологично развитие на ОП НОИР и планираните по нея 3 инвестиционни приоритета. Концепцията за ОП НОИР предвижда 	<p>Общ подход. Изходното становище, залегнало в Концепцията е, че през следващия програмен период процесът „образование – наука – иновации”, т.нар. триъгълник на знанието, трябва да се интегрира в един самостоятелен финансов механизъм, каквато е идеята на предлаганата оперативната програма, а също и цел по Мярка 2 от Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020. Проектното съфинансиране от ЕС на научно-изследователската дейност трябва да се върне в МОМН и неговата институционална мрежа, където са концентрирани цялата експертиза и ноу-хау. И докато насърчаването на иновативните дейности и внедряването на водещите технологии в МСП е прерогатив на МИЕТ и бъдещата ОП ИП, то целевото финансиране на академичната наука трябва да се върне в МОМН. Важно значение в аргументацията за създаване на самостоятелна оперативна програма за наука и образование в България е и с фактът, че пет от водещите инициативи на стратегията „Европа 2020“ зависят от модернизацията на образованието и обучението: „Младешта в движение“, „Програма за нови умения и работни места“, „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“, „Съюз за иновации“, „Европейска платформа срещу бедността“.</p> <p>По ПО 1: Научни изследвания и технологично развитие, ОП НОИР предвижда следните 2 инвестиционни приоритета:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Модернизация на научно-изследователска инфраструктура и подобряване на капацитета на висшите училища и научните организации за реализиране на научни постижения – изграждане на центрове за компетентност и научно-технологични комплекси; изграждане на учебно-изследователски лаборатории във висшите учебни училища и в изследователските институти; подобряване на механизмите за финансиране на научните изследвания; развитие на партньорски мрежи и съвместни лаборатории между висши училища, центрове за научни изследвания, научни институти и др.; ■ Технологично развитие чрез въвеждане на модерни ИКТ – дигитализация на учебно и научно съдържание и др. <p>Както се вижда от планираните интервенции, съществува ясна демаркационна линия между целевите групи и бенефициенти между двете Оперативни програми – за НОИР това са ВУ, научни институции и организации; за НООП – МСП.</p>

ПО 1 да се съфинансира от ЕФРР.

- По отношение на ПО 5: Образователна инфраструктура, ОП НОИР предвижда оста да се съфинансира от ЕФРР, съгласно инвестиционен приоритет по чл. 5, параграф 10 от Регламента за проект на ЕФРР: „Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение”. По ПО5 смятаме, че не е необходимо да се поставя специална демаркационна линия с ОП ИП, поради характера на приоритета.

Допълняемост: Съгласно проекта за Регламент за ЕФРР (СОМ (2011) 614 окончателен), чл. 5, параграф 1: в рамките на тематичните цели по чл. 9, ЕФРР предоставя подкрепа за засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите в следните инвестиционни приоритети:

- а) укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност, подобряване на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа;
- б) насърчаване на инвестициите на предприятията в научноизследователска и иновационна дейност, на разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация и приложенията за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клъстерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация;
- в) предоставяне на подкрепа за технологични и приложни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство в ключови базови технологии, както и за разпространението на технологии с общо предназначение.

В Концепцията за ОП НОИР, ПО1 е с инвестиционен приоритет а). Със своите инвестиционни приоритети, ОП ИП може да надгражда резултати, създадени от ВУ и/или научните институции по ОП НОИР чрез изграждането на клъстери; разработването на продукти и услуги за и от предприятия; за разработване на пилотни линии и производства и др.

6.2. Демаркация и допълняемост с оперативни програми, съфинансирани по ЕФРР.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ 2014 – 2020

Информация относно програмирането на новата ОПРР: На своето първо заседание на 31 юли 2012 г., Работната група за разработване на новата Оперативна програма „Регионално развитие” за периода 2014 – 2020 г., разгледа предложения за новата регионална политика на България през следващия програмен период. Беше дискутирано становището, че „*формираните междурегионални и вътрешнорегионални различия и различията в социално-икономическото състояние на специфичните територии дават основания регионалната политика да се насочи към развитие на центрове на растеж, а политиката за развитие на селските райони – върху намаляване на различията*”. Като основание за развитие на центрове за растеж, районът съсредоточава ресурсите си на едно място с цел достигане на развитие, съпоставимо с националните или европейски параметри. Очаква се това впоследствие да има вторично благоприятно влияние върху целия район, чрез развитие на съпътстващи и подкрепящи производства. В такъв контекст, обекти на въздействие по новата регионална политика ще бъдат: градските агломерации (Сф, Вн, Бс, Пд); големите градове, които са регионални центрове на растеж (ВТ, Рс, Бл, СЗ, Дч, См, Хс); силно развитите туристически общини и градските общини с потенциал за развитие. Засега 36 града са основната линия на фокус в оперативното ниво на ОПРР.

Към момента се разработват Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) по ОПРР. След приключване на проектите в целевите градове ще бъде ясно кои ИПГВР предвиждат провеждане на интервенции в образователна инфраструктура. Демаркацията между ОП НОИР и ОПРР ще бъде на ниво ИПГВР, като ОП НОИР ще предвиди дейности по реконструкция, ремонт и строителство на образователна инфраструктура, която не попада в обхвата на ИПГВР, финансирани от ОПРР.

Цитираните в тази таблица елементи от новата ОПРР са от нейния първи работен вариант, представен юли месец т.г.

ТЕМАТИЧНИ ЦЕЛИ (ТЦ) НА НОВАТА ОПРР	ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ (ИП)	ПРИОРИТЕТНИ ОСИ (ПО) И ПОДПРИОРИТЕТИ	ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ОП НОИР
ТЦ 10: Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение.	ИП: Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение.	ПО 1: Градско развитие Подприоритет: 1.7 Образователна инфраструктура	<p>Демаркация: Проектът на новата ОПРР предвижда следните примерни допустими дейности по тази ПО:</p> <ul style="list-style-type: none"> Строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на образователни институции – детски ясли и градини, основни и средни училища (напр. учебни зали, библиотеки, лаборатории, спортни съоръжения, учебни корпуси, интернет връзки); Одити за енергопотребление и мерки за енергийна ефективност за всички проекти, свързани с публичните институции, споменати по-горе (напр. топлоизолация, смяна на дограма, локални инсталации, връзки към системите за топлофикация, газоснабдителни тръбопроводи или алтернативни възобновяеми енергийни източници). <p>Демаркацията между подприоритет 1.7 Образователна инфраструктура на ОПРР и Област на интервенция 5.1. Реконструкция, ремонт и строителство</p>

			<p>на образователна инфраструктура, която не попада в обхвата на интегрираните планове за градско развитие, финансирани от ОП „Регионално развитие“, следователно е направена още на ниво програмиране. Във връзка с недопускане на двойно финансиране ще се следи на ниво бенефициенти, целеви групи и допустими дейности.</p> <p>Допълняемост: Приоритетна ос 4: Насърчаване на образованието, уменията и ученето през целия живот от ОП НОИР е другата ос, освен 5-та, която е по Тематична цел 10: Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот. Тя ще се съфинансира от ЕСФ. Допълняемостта с ОПРР може да се търси на ниво програмиране по отношение на мерките за подобряване достъпа до предучилищно и училищно образование. От друга страна, тъй като оборудването ще бъде допустим разход по ЕСФ, биха могли да се оборудват, със средства от ОП НОИР, ремонтирани по ОПРР държавни/общински училища и детски градини, намиращи се в допустимите градски ареали на ОПРР.</p>
ТЦ 6: Опазване на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите	ИП: Действия за подобряване на градската околна среда, в това число възобновяване на терените за вторично застрояване и намаляване на замърсяването на въздуха	ПО 1: Градско развитие Подприоритет: 1.4 Спортна инфраструктура	<p>Демаркация: Проектът на новата ОПРР предвижда следните примерни допустими дейности по тази ПО: строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на спортна инфраструктура – спортни зали, плувни басейни, футболни игрища и др. Област на интервенция 5.1. по ОП НОИР предвижда реконструкция/ ремонт/ строителство на образователна инфраструктура, включително на спортни площадки и салони в градове, непопадащи в обхвата на ОПРР – т.е. налице е демаркация както на ниво бенефициенти, така и на ниво проекти.</p> <p>Допълняемост: Във връзка с Приоритетна ос 4 на ОП НОИР, могат да се закупят, чрез ЕСФ, спортно оборудване на площадки и салони, в допустимите по ОПРР градове.</p>
			<p>Демаркация: Проектът на новата ОПРР предвижда следните примерни допустими дейности по тази ПО:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на образователни институции – детски ясли и градини, основни и средни училища, университети (напр. учебни зали, библиотеки, лаборатории, спортни

<p>ТЦ 10: Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение;</p>	<p>ИП: Инвестиции в образованието, посредством изграждането на образователна инфраструктура</p>	<p>ПО 2: Държавна образователна инфраструктура</p> <p>Подприоритет: Н/П</p>	<p>съоръжения, учебни корпуси, интернет връзки);</p> <ul style="list-style-type: none"> Одити за енергопотребление и мерки за енергийна ефективност за всички проекти, свързани с публичните институции, споменати по-горе (напр. топлоизолация, смяна на дограма, локални инсталации, връзки към системите за топлофикация, газоснабдителни тръбопроводи или алтернативни възобновяеми енергийни източници). <p>На етапа на програмиране демаркацията е на ниво бенефициенти и проекти.</p> <p>Допълняемост: По Приоритетна ос на ОП НОИР може да се постигне допълващ ефект с ОПРР, като реконструкцията/ремонта се извърши по ОПРР върху допустимите държавни образователни обекти, а по ОП НОИР се осигури оборудване, чрез ЕСФ.</p> <p>Допълняемост може да се търси и по отношение участие в интегрираните планове за градско развитие по ОПРР, където ОП НОИР може да надгражда с дейности, в рамките на тематична цел 1, ПО 4.</p>
--	--	---	--

6.3. Демаркация и допълняемост с Оперативните програми, съфинансирани от ЕФРР и Кохезионния фонд.

НОВИ ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМИ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕФРР И КОХЕЗИОННИЯ ФОНД

ОП

ФОНД

ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ОП НОИР

Обща информация за Кохезионния фонд в контекста на двете Оперативни програми – Проект на Регламент за Кохезионния фонд (СОМ (2011) 612 окончателен). Съгласно чл. 2 от проекта на Регламент, Кохезионният фонд подкрепя: инвестиции в областта на околната среда, включително в области, свързани с устойчивото развитие и енергетиката, които предполагат ползи за околната среда; в областта на транспортната инфраструктура — трансевропейските транспортни мрежи, в съответствие с насоките, приети с Решение № 661/2010/ЕС; техническа помощ.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА ОКОЛНА СРЕДА

Приоритети за следващия програмен период:

- Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и изпълнение на мерки, заложи в планове за управление на риска от наводнения;
- Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие, вкл. НАТУРА 2000, вкл. изпълнение на заложените мерки в Националната приоритетна рамка от мерки за опазване или възстановяване на благоприятното природозащитно състояние на приоритетни типове естествени местообитания и приоритетни видове (вкл. поддържане и подобряване състоянието на екосистемите и предлаганите от тях услуги чрез изграждане на „зелена инфраструктура“);
- Подобряване управлението на отпадъците, вкл. мерки насочени към повишаване процента на повторното използване/рециклиране на отпадъци – предвидени за изпълнение основно чрез финансови инструменти (инженеринг);
- Ефективно използване на ресурсите и адаптация и борба с измененията на климата;
- Разработване на стратегически документи на национално ниво и на съответните прилагачи документи (ръководства, методически указания)

Демаркация:

- 1.1. Новата ОП за околна среда ще обхваща, съгласно Чл. 9 от проекта на Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) №1083/2006), тематични цели 4 „подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори”, 5 „насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска” и 6 „опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност”. Мерките по Натура 2000 ще се съфинансират от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. В такъв контекст демаркация с новата ОПОС и Кохезионния фонд не е необходима.
- 1.2. Демаркация на съфинансирането на ОП НОИР от ЕФРР по приоритетни оси 1 и 2 и на бъдещата Оперативна програма за околна среда също не е необходима, тъй като няма припокриване на тематични цели между 2-те оперативни програми.

Допълняемост: Допълняемост може да се търси (при интегрираните териториални инвестиции или координираните проекти) при реализация на инфраструктурни проекти, в които, чрез ЕСФ, ще бъдат съфинансирани научни изследвания и/ или обучения от научни лица по теми, свързани с приоритетите на ОПОС.

Допълняемост на проекти по 2-те ОП по линия на ЕФРР е възможна по инвестиционен приоритет 1.1. „Модернизация на научно-изследователска инфраструктура и подобряване на капацитета на висшите училища и научните организации за реализиране на научни постижения”, в рамките на който може да се насърчава развитието на партньорски мрежи, на национални научни институти,

	работещи в сферата на околната среда.
<p style="text-align: center;">ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ТРАНСПОРТ И ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА Приоритети за следващия програмен период:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Развитие на пътната и железопътната инфраструктура по “основната” Трансевропейска транспортна мрежа ▪ Развитие на пътната и железопътната инфраструктура по “разширената” Трансевропейска транспортна мрежа ▪ Подобряване на условията за корабоплаване по вътрешните водни пътища – река Дунав (основна мрежа) ▪ Подобряване на интермодалността при превоза на пътници и товари и развитие на устойчив градски транспорт ▪ Иновации в управлението и услугите - внедряване на модернизирана инфраструктура за управление на трафика, подобряване на безопасността и сигурността на транспорта 	<p>Демаркация: На етап програмиране не е необходимо да се поставя демаркационна линия между 2-те оперативни програми.</p> <p>Допълняемост: Допълняемост би могла да бъде реализирана при изпълнение на проекти по приоритетна ос 5 от ОП НОИР „Образователна инфраструктура”.</p>

6.4. Демаркация и допълняемост с програмата, съфинансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014 – 2020

Обща информация за Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). Съгласно Чл. 3 от Проекта на Регламент за ЕЗФРСР (СОМ (2011) 627 окончателен), Фондът следва да допринесе за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ чрез насърчаване на устойчивото развитие на селските райони на цялата територия на ЕС по начин, който допълва останалите инструменти на общата селскостопанска политика (ОСП), политиката на сближаване и общата политика в областта на рибарството. Фондът ще съфинансира следните шест общоевропейски приоритета:

1. поощряване на трансфера на знания и иновациите в селското и горското стопанство и селските райони;
2. повишаване на конкурентоспособността на всички видове селскостопанска дейност и укрепване на жизнеспособността на стопанствата;
3. насърчаване на добро организиране на хранителната верига и управление на риска в селското стопанство;
4. възстановяване, опазване и укрепване на екосистемите, зависещи от селското и горското стопанство;
5. насърчаване на ефективното използване на ресурсите и подпомагане на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика в селското стопанство, сектора на храните и горския сектор;
6. насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони.

Демаркация с ОП НОИР: Съгласно Чл. 15, параграф 3 „Трансфер на знания и действия за осведомяване“ от Проекта на Регламент за ЕЗФРСР (СОМ (2011) 627 окончателен), „Помощите по тази мярка не включват курсове за инструктиране или обучение, които са част от стандартни програми или системи за обучение за средни или висши училища.“ В такъв контекст, демаркация с ОП НОИР по тази индивидуална мярка не е необходима.

Демаркация трябва да се направи и по отношение на спортната инфраструктура, която в досегашната ПРСР се подкрепяше по Марка 313 „Насърчаване на туристическите дейности“ – изграждане и обновяване на спортни съоръжения. В рамките на област на интервенция 5.1. по ОП НОИР се планират инфраструктурни интервенции върху спортни площадки и салони. Следователно, в това направление, демаркацията трябва да е на ниво бенефициенти, целеви групи, допустими дейности и резултати.

Демаркация трябва да се направи и по планираните по ОП НОИР дейности по мярка 1.1.6. Насърчаване на развитието на партньорски мрежи и съвместни лаборатории между висши училища, центрове за научни изследвания, бизнес организации и национални научни институции и заложените по чл. 36 „Сътрудничество“ от Проекта на Регламент за ЕЗФРСР. Там се предоставят възможности за сътрудничество, в което участват най-малко 2 субекта между различни участници в селското стопанство и в хранителната верига на ЕС, в горския сектор и между други участници, които допринасят за постигане на целите и приоритетите на политиката за развитие на селските райони, включително междубраншовите организации; за създаване на клъстери и мрежи.

Допълняемост: ОП НОИР ще обхваща образователна инфраструктура, която не попада в обхвата на ИПГВР, финансирана от ОП „Градско развитие“, както и такава в по-малките общини. В такъв контекст, може да се търси допълняемост с ПРСР за периода 2014 – 2020 г. по линия на всички неземеделски мерки, които ще подкрепя бъдещата Програма в общините, извън ОПГР.

Първият от шестте приоритета, определени в проекта на Регламент за ЕЗФРСР, е „поощряване трансфера на знания и иновации в селското и горското стопанство и

селските райони”. ОП НОИР предвижда конкретна мярка за оптимизиране на системата за обучение в Селскостопанската академия и свързаните с нея структури. Това ще допринесе за повишаване ефективността и качеството на обучението включително и по специалностите, свързани със земеделието, животновъдството и хранителната промишленост.

Съгласно Чл. 3, параграф 2 от проекта на Регламент за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) №1081/2006, Оперативните програми, съфинансирани от ЕСФ, допринасят и за реализирането на тематичната цел – подкрепа за прехода към икономика, която е нисковъглеродна, устойчива на изменението на климата, екологично устойчива и използваща ефикасно ресурсите. Петият приоритет на ЕЗФРСР също е насочен към постигане на тези задачи, но в секторите на селското и горското стопанство. Двата приоритета предоставят възможности за допълване и надграждане на проектните резултати.

6.5. Демаркация и допълняемост с програмите, съфинансирани от ЕФРР по цел „Европейско териториално сътрудничество“.

**ПРОГРАМИ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕФРР ПО ЦЕЛ
„ЕВРОПЕЙСКО ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО“ (ЕТС)**

В проекта за Регламент относно специални разпоредби за подкрепа на ЕФРР по цел „ЕТС“ (СОМ(2011) 809 окончателен) се акцентира върху няколко нови елемента на програмата, а именно:

- Нови разпоредбите за тематична концентрация и инвестиционни приоритети, в общия контекст на по-добра стратегическа насоченост на програмите с акцент върху резултатите.
- По-стриктни критерии за избор на проектни предложения, за да се гарантира, че финансови средства получават действително съвместни операции.
- В резултат от възникналите нови форми на териториално сътрудничество през периода 2007 – 2013 — специално внимание сега се поставя върху макрорегионалните предизвикателства. По искане на Европейския съвет Комисията изготви две макрорегионални стратегии за регионите на Балтийско море и река Дунав (Съобщение на Комисията „Стратегия на Европейския съюз за региона на река Дунав“, Брюксел, 8.12.2010 г., СОМ(2010) 715).
- Рационализирани са редът и условията за изпълнение на програмите за сътрудничество.
- Намалява се броят на органите, които участват в изпълнението на програмите, и по-ясно се определят техните роли и отговорности.

Някои от компонентите по цел „ЕТС“, които ЕФРР предоставя са за подкрепа на: трансгранично сътрудничество между гранични региони за насърчаване на интегрирано регионално развитие между съседни региони от две или повече държави-членки; междурегионално сътрудничество за по-ефективна политика на сближаване чрез насърчаване на: обмен на опит по тематични цели между партньорите на цялата територия на Съюза за установяване и разпространение на добри практики с оглед пренасянето им в оперативни програми по цел „Инвестиции за растеж и работни места“; обмен на опит за установяване, пренос и разпространение на добри практики в областта на устойчивото развитие на градските и селските райони; обмен на опит за установяване, пренос и разпространение на добри практики и новаторски подходи по отношение на действия, свързани с териториалното сътрудничество, и използването на ЕГТС; анализ на тенденции в развитието по отношение на целите за териториално сближаване и хармонично развитие на територията на Европа чрез проучвания, събиране на данни и други мерки.

Тематичните цели, посочени в член 9 от проекта за общ Регламент, се съсредоточават, както следва:

- по всяка програма за трансгранично сътрудничество се избират до 4 тематични цели;
- по всяка програма за трансгранично сътрудничество се избират до 4 тематични цели.
- по програмите за междурегионално сътрудничество могат да се избират всички тематични цели в съответствие с член 2, параграф 3, буква а).

Демаркация на ниво програмиране не е необходима. При стартиране на програмите ще се извършва проследяване за недопускане на двойно финансиране на ниво целеви групи, бенефициенти, допустими дейности/разходи, резултати.

Допълняемост може да бъде постигната между програмите за ЕТС и ПО 6 на ОП НОИР, която предвижда целево съфинансиране на проекти за трансгранично сътрудничество по линия на ЕСФ.

6.6. Демаркация и допълняемост с програмите, съфинансирани от Европейския фонд за морско дело и рибарство.

ПРОГРАМИ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕФМДР

Съгласно чл. 30 от проекта за Регламент на ЕФМДР (СОМ(2011) 804 окончателен), през новия програмен период ще се насърчава партньорството между учени и рибари. С цел да се насърчи трансферът на знания между учените и рибарите ЕФМДР може да подпомага:

- създаването на мрежа, състояща се от един или повече независими научни органи и рибари или една или повече рибарски организации;
- дейностите, извършвани от посочената мрежа, като напр. дейности по събиране на данни, проучвания, разпространение на знания и най-добри практики;
- подпомагането на такива мрежи може да се отпуска на публичноправни органи, рибари, рибарски организации и НПО или Местни групи за действие в областта на рибарството (МГДОР).

Член 31, параграф 1, т. (а е насочена към обучение през целия живот, разпространение на научни знания, иновативни практики и придобиване на нови професионални умения, свързани по-специално с устойчивото управление на морските екосистеми, дейностите в морския сектор, иновациите и предприемачеството.

Съгласно чл. 37 ЕФМДР може да подпомага проекти, чиято цел е **разработването или въвеждането на нови технически** или организационни знания, водещи до намаляване на въздействието от риболовните дейности върху околната среда или постигащи по-устойчиво използване на морските биологични ресурси. Операциите, финансирани по този член, трябва да се осъществяват **в сътрудничество с научен или технически орган**, който валидира резултатите от тези операции.

Член 49 дефинира целта за насърчаване на човешкия капитал и създаването на мрежи в аквакултурите, като ЕФМДР може да подпомага обучението през целия живот, **разпространение на научни познания** и иновативни практики и придобиване на нови професионални умения в областта на аквакултурите; работата в мрежа и обмена на опит и най-добри практики между предприятията за аквакултури или професионалните организации и други заинтересовани страни, включително **научни институции** или такива, които насърчават равните възможности за мъжете и жените.

Демаркация:

Всички мерки, свързани с провеждането на разпространение на научни знания; иновативни практики; придобиване на професионални умения; създаването на мрежи и др., които са свързани със сферите на рибарството и аквакултурите, ще се подпомагат от новата Програма за морско дело и рибарство.

Участието на научни организации във валидирането на резултати от изследвания върху влияние на риболовните дейности върху околната среда или върху по-устойчиво използване на морските биологични ресурси ще се съфинансира от ЕФМДР. На ниво проекти ще се следи за избягване на двойно финансиране на допустими целеви групи, бенефициенти, дейности, разходи и резултати.

Допълняемост:

ОП НОИР би могла да допълни мерките по Програмата за морско дело и рибарство чрез планираните операции за оптимизация на системата за обучение в сферите на морското дело, рибарството и аквакултурите. Разработването на стратегическата нормативна рамка за Системата за учене през целия живот; изграждането на Националната система за валидиране на неформалното и самостоятелното учене ще обхванат и специалностите/професиите, свързани с рибарството, аквакултурите и морския сектор.

6.7. Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – „Хоризонт 2020”.

 <p style="text-align: center;">„Хоризонт 2020” “Horizon 2020” (COM(2011) 809 окончателен)</p>		
ЦЕЛ И БЮДЖЕТ НА ПРОГРАМАТА	ИНИЦИАТИВИ	ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ОП НОИР
<p><i>Да допринесе за изграждането в целия Съюз на икономика, основана на знания и иновации, чрез привличане на достатъчно допълнителни средства за финансиране на научноизследователската, развойната и иновационната дейност. С това тя подкрепя прилагането на стратегията „Европа 2020“ и на други политики на Съюза, както и изграждането и функционирането на европейското научноизследователско пространство (ERA)</i></p>	<p>Пояснение: Тематична цел 1 „Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите” се финансира от ЕФРР (Чл. 5, параграф 1 от проекта за ЕФРР, отменящ Регламент (ЕО) №1080/2006). Проектът за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) №1081/2006, не предвижда директно финансиране на научни изследвания, развойна и иновационна дейност, какъвто е обхватът на Програма „Хоризонт 2020”. В предложението за ОП НОИР, финансиране от ЕФРР се предвижда по Приоритетни оси 1 и 5, ето защо демаркацията с „Хоризонт 2020” ще бъде по-подробно разгледана по предвидените инвестиционни приоритети и мерки в тези две ПО.</p> <p>Обща информация: Новата програма на ЕС „Хоризонт 2020” обединява 3 програми/инициативи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7-ма Рамкова програма (7РП) – Seventh Framework Programme (FP7) Отнасящите се до иновациите аспекти на Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (РПКИ) – Competitiveness and Innovation Framework Programme (CIP) Европейския институт за иновации и технологии (ЕИИТ) – European Institute of Innovation and Technology (EIT) <p>„Хоризонт 2020“ подпомага непреки действия чрез една или няколко форми на финансиране, предвидени с новия Финансов регламент, по-конкретно чрез безвъзмездни средства, награди, възлагане на поръчки и финансови инструменти (Чл. 10 от Регламента за установяване на „Хоризонт 2020”).</p> <p>Всяка от 3-те инициативи на Рамковата програма на ЕС ще бъде анализирана по параметри демаркация/ допълняемост с Приоритетни оси 1 и 5 по ОП НОИР.</p>	
	<p>Приоритет 1: Високи постижения в научната област (Общ бюджет – 27 818 млн. евро). Предвижда финансиране на: 1.1. Гранични изследвания на най-добрите индивидуални екипи (за Европейски научноизследователски съвет – ERC); 1.2. Бъдещи и нововъзникващи технологии (Съвместни научни изследвания за отваряне</p>	<p>ДЕМАРКАЦИЯ: На ниво програмиране на ОП НОИР демаркация трябва да се направи при развитието на партньорски научни мрежи и съвместни лаборатории между висши училища, центрове за научни изследвания и др., като по оперативната програма такива ще бъдат финансирани само на национално ниво. В този приоритет на програма „Хоризонт 2020” се предвижда изграждане на научноизследователска инфраструктура, за което трябва да се постави демаркационна линия с предвидените за това мерки по инвестиционния приоритет на ОП</p>

<p>Бюджет – 86 198 милиона евро</p>	<p>на нови иновационни области); 1.3. Действия по инициативата „Мария Кюри” (Възможности за обучение и професионално израстване); 1.4. Европейски научноизследователски инфраструктури (в т.ч. електронни).</p>	<p>НОИР в ПО1. На ниво проект трябва да се следи дали няма припокриване при обучения и преквалификация на изследователи (на индивидуално ниво и на ниво целева група), каквито се предвиждат по ОП НОИР и Рамковата програма на ЕС.</p>
<p>Приоритет 2: Водещи позиции в промишлеността (Общ бюджет – 20280 милиона евро). Финансира:</p> <p>2.1. Водещи позиции при базовите и промишлените технологии (ИКТ, нанотехнологии, биотехнологии, космически т-гии);</p> <p>2.2. Достъп до рисково финансиране (Привличане на частно финансиране и рисков капитал за научни изследвания и иновации);</p> <p>2.3. Иновации в МСП (Стимулиране на</p>	<p>ДОПЪЛНЯЕМОСТ: По този приоритет на Рамковата програма има широки възможности за допълване и надграждане на интервенции, съфинансирани по ОП НОИР, като: привличане на български изследователи и учени в Европейския научноизследователски съвет по иновативни идеи и гранични изследвания, финансирани първоначално или частично от ПО 1 на ОП НОИР. „Право да кандидатстват за безвъзмездни средства от ERC имат отделни екипи от изследователи на всякаква възраст и от всяка държава в света, работещи в Европа” (т. 1.3., Част I от Регламента за установяване на „Хоризонт 2020”). Целта, заложена в ПО 1 на ОП, за разработване и прилагане на национални стратегии за обучение и преквалификация на изследователски кадри може да бъде надградена с последващи включване в инициативата „Мария Кюри”.</p> <p>Водеща инициатива по приоритет 1.4. Европейски научноизследователски инфраструктури на Рамковата програма е „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“, която също предоставя възможности за допълване на национални мерки, съфинансирани в рамките на ПО1 на ОП НОИР.</p>	<p>ДОПЪЛНЯЕМОСТ: По този приоритет на Рамковата програма има широки възможности за допълване и надграждане на интервенции, съфинансирани по ОП НОИР, като: привличане на български изследователи и учени в Европейския научноизследователски съвет по иновативни идеи и гранични изследвания, финансирани първоначално или частично от ПО 1 на ОП НОИР. „Право да кандидатстват за безвъзмездни средства от ERC имат отделни екипи от изследователи на всякаква възраст и от всяка държава в света, работещи в Европа” (т. 1.3., Част I от Регламента за установяване на „Хоризонт 2020”). Целта, заложена в ПО 1 на ОП, за разработване и прилагане на национални стратегии за обучение и преквалификация на изследователски кадри може да бъде надградена с последващи включване в инициативата „Мария Кюри”.</p> <p>Водеща инициатива по приоритет 1.4. Европейски научноизследователски инфраструктури на Рамковата програма е „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“, която също предоставя възможности за допълване на национални мерки, съфинансирани в рамките на ПО1 на ОП НОИР.</p>
	<p>ДЕМАРКАЦИЯ: Дейностите по Приоритет 2 ще се основават главно на програми за научни изследвания и иновации, изготвени от промишлени предприятия заедно с научноизследователската общност и ориентирани до голяма степен към привличането на инвестиции от частния сектор (т. 1, Част II от Регламента за установяване на „Хоризонт 2020”). Ударението се поставя върху научноизследователски, развойни, широкомащабни пилотни и демонстрационни дейности, изпитвателни платформи и „живи лаборатории“, изготвяне на прототипи и валидиране на продукти, произведени от пилотни линии. Дейностите са предназначени за повишаване на промишлената конкурентоспособност чрез</p>	

	<p>всички форми на иновации във всички видове МСП)</p>	<p>стимулиране на промишлеността и особено на МСП да инвестират повече в научни изследвания и иновации.</p> <p>Този аспект от съфинансирането по ЕФРР ще бъде приоритет на бъдещата Оперативна програма за иновации и предприемачество. В това направление ще се следи за избягване на двойно финансиране на индивидуално ниво – бенефициент, целеви групи, допустими дейности, резултати.</p> <p>ДОПЪЛНЯЕМОСТ: Изключително силен ефект на допълняемост може да окаже подприоритет 2.2. на Рамковата програма върху привличането на частно финансиране и рисков капитал по научни теми/проекти, в чиито екипи участват български учени и/или научни институции.</p>
	<p>Приоритет 3: Обществени предизвикателства (Общ бюджет – 35 888 милиона евро). Финансира:</p> <p>3.1. Здравеопазване, демографски промени, благосъстояние;</p> <p>3.2. Продоволствена сигурност; устойчиво земеделие и биоикономика;</p> <p>3.3. Сигурна, чиста и ефективна енергия;</p> <p>3.4. Интелигентен, екологосъобразен и интегриран транспорт;</p> <p>3.5. Действия във връзка с климата, ресурсна ефективност и суровини;</p> <p>3.6. Приобщаващи, иновационни и сигурни общества.</p>	<p>ДЕМАРКАЦИЯ: Избягването на двойно финансиране на индивидуално ниво (проект) ще се прави по отношение на темите от този приоритет и темите, които ще съфинансира Приоритетна ос: Транснационално сътрудничество на ОП НОИР.</p> <p>ДОПЪЛНЯЕМОСТ: Съгласно изискванията на проектите за Регламенти – Общ, за ЕСФ и за ЕФРР – Оперативните програми трябва да допринасят (директно или косвено) за реализирането на следните тематични цели: подкрепа за прехода към икономика, която е нисковъглеродна, устойчива на изменението на климата, екологично устойчива и използваща ефикасно ресурсите. В такъв контекст, реализирането на областите на интервенция на ОП НОИР ще има надграждащ и допълващ ефект.</p>

6.8. Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – Програма на ЕС за социална промяна и иновации.

<p align="center">Програма на ЕС за социална промяна и иновации Programme for Social Change and Innovation – PSCI (COM(2011) 609 окончателен)</p>		
ЦЕЛ И БЮДЖЕТ НА ПРОГРАМАТА	ПРОГРАМНИ ОСИ/ЦЕЛИ	ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ОП НОИР
<p>Насърчаване на висока степен на заетост, осигуряване на адекватна социална закрила, борба срещу социалното изключване и бедността и подобряване на условията на труд (958,19 милиона евро)</p>	<p>Ос „Прогрес“ (PROGRESS) – подпомага разработването, изпълнението, наблюдението и оценяването на политиката по заетостта и социалните въпроси на Съюза и законодателството в областта на условията на труд; насърчава формулиране на политики и иновации в партньорство със социалните партньори, организациите на гражданското общество и други заинтересовани страни</p>	<p>ДЕМАРКАЦИЯ: Допирните точки между целите на оста са основно по отношение на ПОБ на ОП НОИР – в участието на представители на целевите групи на ОП в партньорски транснационални мрежи, международни клъстери за формиране на иновативни политики и др. Избягването на двойно финансиране ще се проследява на ниво проект, целеви групи, бенефициенти.</p> <p>ДОПЪЛНЯЕМОСТ: Допустими бенефициенти по тази ос ще бъдат висшите учебни заведения и научноизследователски институти. Това предоставя възможност за надграждане на проекти, съфинансирани от ОП НОИР, чрез дейности на ниво ЕС в сферите на политиките за разработване на иновации.</p>
	<p>Ос „EURES“ – подпомага дейностите, осъществявани от мрежата EURES, а именно специализираните услуги, определени от държавите-членки на ЕИП и Конфедерация Швейцария заедно с други заинтересовани страни, за развиването на обмен и разпространяване на информация и други форми на сътрудничество с оглед насърчаване на географската мобилност на работниците</p>	<p>ДЕМАРКАЦИЯ: По тази ос демаркацията е на ниво проекти (на само на териториален принцип), целеви групи и бенефициенти.</p> <p>ДОПЪЛНЯЕМОСТ: Надграждане и добавена стойност може да се търси с ОП НОИР по отношение на целевите схеми за мобилност за заемане на свободни работни места там, където са установени слабости при функционирането на пазара на труда, и/или за подпомагане на специални групи работници като например младите хора (<i>Чл. 20, параграф б) от (COM(2011) 609 окончателен)</i>)</p>
	<p>Ос „Микрофинансиране и социално предприемачество“ (European Progress Microfinance Facility) – улеснява достъпа до финансиране за предприемачите, особено за най-отдалечените от пазара на труда, и за социалните предприятия</p>	<p>ДЕМАРКАЦИЯ: Няма налице демаркация с целите, допустимите дейности и органи по оста и ОП НОИР.</p> <p>ДОПЪЛНЯЕМОСТ: Може да се търси по линия на възможности за микрокредитиране на предприятия на студенти и млади преподаватели.</p>

6.9. Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – Програма LIFE.

Програма за околната среда и действията по климата (LIFE) (COM(2011) 874 окончателен)		
ЦЕЛИ И БЮДЖЕТ НА ПРОГРАМАТА	ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ	ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ОП НОИР
<p><i>Да допринесе за преминаване към, нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика; да подобрява разработването, изпълнението и правоприлагането на политиката и законодателството на Съюза в областта на околната среда и климата; да спомога за по-доброто управление в областта на околната среда и климата на всички равнища</i></p> <p><i>(3, 618 милиона евро)</i></p>	<p>LIFE се състои от 2 подпрограми:</p> <p>Подпрограмата за околна среда има три приоритетни области: околна среда и ресурсна ефективност; биологично разнообразие; управление и информация, свързани с околната среда.</p> <p>Подпрограмата за действия по климата има три приоритетни области: смекчаване на изменението на климата; адаптиране към изменението на климата; управление и информация, свързани с климата.</p> <p>Финансирането от Съюза може да бъде под формата на: безвъзмездни средства (демонстрационни проекти; пилотни проекти; проекти за най-добри практики; интегрирани и подготвителни проекти; проекти за техническа помощ и др.); договори за възлагане на обществени поръчки; вноски към финансови инструменти в съответствие с общите разпоредби за финансови инструменти, други интервенции, необходими за постигане на целите. Особено внимание Комисията обръща на транснационалните проекти, в които транснационалното сътрудничество е съществено важно за гарантиране на защитата на околната среда и изпълнение на целите, свързани с климата, и полага усилия да гарантира, че най-малко 15% от бюджетните ресурси, отделени за проекти, са разпределени за транснационални проекти (Чл. 19, параграф 4 от (COM(2011) 874 окончателен)</p>	<p>ДЕМАРКАЦИЯ: Демаркация трябва да се направи при програмирането на тематичния обхват по ПО 6: Транснационално сътрудничество. Съгласно проекта бюджета на LIFE, 15% от бюджетните й ресурси ще бъдат за транснационални проекти.</p> <p>Избягване на двойно финансиране трябва да се следи и на ниво проект.</p> <p>ДОПЪЛНЯЕМОСТ: Съгласно Чл. 3, параграф 2 от проекта на Регламент за ЕСФ, отменящ Регламент (ЕО) №1081/2006 и Чл. 5, параграф 4 от проекта на Регламент за ЕФРР, отменящ Регламент (ЕО) №1080/2006), двата фонда допринасят за постигане на тематичните цели, свързани с прехода към икономика, която е нисковъглеродна, устойчива на изменението на климата, екологично устойчива и използваща ефикасно ресурсите, чрез реформа на системите за образование и обучение, адаптиране на уменията и квалификацията, повишаване квалификацията на работната сила и създаването на нови работни места в секторите, свързани с околната среда и енергетиката; както и чрез предоставяне на подкрепа за енергийна ефективност и за използването на възобновяема енергия в публични инфраструктури и в жилищния сектор. В такъв аспект може да се очаква, че проектите по LIFE и по ОП НОИР ще имат широка платформа за надграждане и допълняемост.</p>

6.10. Демаркация и допълняемост с инструмента с централизирано управление от ЕК – Програма „Еразъм за всички”.

Програма „Еразъм за всички” (СОМ(2011) 788 окончателен)		
ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ	ЦЕЛИ И ДЕЙСТВИЯ	ДЕМАРКАЦИЯ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ОП НОИР
<p>„Еразъм за всички“ е единната програма в областта на образованието, обучението и спорта. Бюджет – 19 млрд. EUR „Еразъм за всички“ за периода 2014-2020 г., ще обедини отделните до този момент програми („Еразъм“, „Еразмус Мундус“, „Темпус“, „Edulink“ и „Алфа“), двустранни програми с други държави или континенти), програми за училищно образование („Коменски“), за професионално образование и обучение („Леонардо да Винчи“), обучение за възрастни („Грундвиг“), програми за младежта („Младежта в действие“), изследване на европейската интеграция („Жан Моне“) и масовия спорт като ново допълнение.</p> <p>Програмата е в областта на образованието, обучението, младежта и спорта.</p> <p>Програмата обхваща образованието на всички равнища</p>	<p>Съгласно чл. 5 от проекта за Регламент на Програмата, Специфичните цели в сферата на образованието, обучението и младежта са:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ да се подобри нивото на ключовите компетентности и умения и тяхната адекватност на пазара на труда; ▪ да се предоставят по-големи възможности за мобилност с учебна цел за младите хора, учащите се, персонала и специалистите, работещи с младежи, както и чрез засилено сътрудничество между сферите на образованието, младежта и пазара на труда; ▪ да се насърчи подобряването на качеството, високите постижения в иновациите и разрастването на дейността в международен мащаб, по-специално чрез насърчаване на транснационалното сътрудничество; ▪ да се насърчи създаването на европейско пространство за учене през целия живот, да се даде начален тласък на реформите на политиките на национално равнище, да се подкрепи модернизацията на системите за образование и обучение, включително неформалното обучение и да се подкрепи европейското сътрудничество в областта на младежта; ▪ да се засили международното измерение на 	<p>ДЕМАРКАЦИЯ:</p> <p>На ниво програмиране трябва да се прецизират всички потенциални възможности от припокриване на дейности по ПО 2 и ПО 6 на ОП НОИР и Програма „Еразъм за всички”. Съгласно чл. 7 от проекта за Регламент на Програмата, насърчаването на мобилността с учебна цел е изведено като основен дългосрочен приоритет. Както се вижда и от разбивката на бюджета на Програмата (в колона 1 на тази таблица), за мобилност се предвиждат 65% от общия размер на всички средства. Рамковата програма ще насърчава транснационалната мобилност на учащите се в рамките на висшето образование и професионалното обучение, както и на младите хора, ангажирани в неформални дейности между участващите страни. Мобилността ще може да се осъществява чрез обучение в институция партньор, стажове в чужбина или участие в младежки доброволчески дейности. Мобилността за завършване на магистърска степен, Програмата ще подкрепи чрез механизъм за гарантиране на студентски заеми. Мобилност ще може да се осъществи и под формата на преподаване или участие в дейности за професионално развитие в чужбина.</p> <p>На ниво индивидуален проект също трябва да се осигури сигурен механизъм за проверка за избягване на двойно финансиране на бенефициенти, целеви групи, дейности, резултати и др.</p>

<p>в перспективата на ученето през целия живот, и по-специално висшето образование, професионалното образование и обучение и обучението за възрастни, училищното образование и младежта. Съгласно чл. 4, параграф 2, Програмата има за цел да допринесе за постигането на следните водещи цели на стратегията „Европа 2020“: намаляване на дела на преждевременно напускащите училище; увеличаване на броя на 30—34 годишните, завършили висше образование.</p> <p>Разпределение на бюджета: 65 % от сумата се предоставя за мобилността с учебна цел на физически лица; 26 % от сумата се предоставя за сътрудничество за иновации и добри практики; 4 % от сумата се предоставя за подкрепа за реформиране на политиката. 3 % от сумата за покриване отпускането на безвъзмездни средства за оперативни разходи за националните агенции 2 % от сумата за покриване на административните разходи.</p>	<p>образованието, обучението и работата с младежта, особено във висшето образование чрез увеличаване на привлекателността на институциите за висше образование на Съюза и подкрепа на външните действия на Съюза;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ да се подобри преподаването и изучаването на езици и да се поощрява езиковото многообразие; ▪ да се насърчат високите постижения в преподаването и научноизследователската дейност в областта на европейската интеграция чрез дейности по инициативата „Жан Моне“ по целия свят. <p>В областта на образованието, обучението и младежта, Програмата ще използва три вида действия:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Мобилност с учебна цел на физически лица; ▪ Сътрудничество за иновации и добри практики; ▪ Подкрепа за реформиране на политиката; <p>Дейностите по програмата „Жан Моне“ (изложени в самостоятелен чл. 10) имат за цел:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ да насърчават в световен мащаб преподаването и изследванията в областта на европейската интеграция сред академичната общност, учащите и гражданите, по-специално чрез създаването на катедри „Жан Моне“ и други академични дейности, както и чрез предоставяне на помощ за други дейности за натрупване на знания във висшите учебни заведения; ▪ подкрепа на дейностите на академичните институции или асоциации, работещи в областта на европейската интеграция и подкрепа за знака за високи постижения „Жан Моне“; ▪ подкрепа на европейски академични институции. 	<p>ДОПЪЛНЯЕМОСТ: Допълняемост между ОП НОИР и Рамковата програма може да бъде осигурена в много направления. При гарантиране на избягването на двойно финансиране с приоритетната ос за транснационално сътрудничество – мобилността е едно от основните направления за надграждане на резултати. Добри възможности за допълняемост могат да се очакват и по линия на сътрудничеството за иновации и добри практики (чл. 8), както и по линия на подкрепата за реформиране на политиката в сферите на образованието, обучението и младежта (чл. 9). Интересни възможности предоставя програма „Жан Моне“, по която в България досега са реализирани сериозни изследователски проекти.</p> <p>По приоритетна ос 5: Образователна инфраструктура, област на интервенция 5.1. Реконструкция, ремонт и строителство на образователна инфраструктура, която не попада в обхвата на интегрираните планове за градско развитие, финансирани от ОП „Градско развитие“, ОП НОИР предвижда насърчаване на доброволчеството сред учениците и младите хора, които ще бъдат насърчавани, в рамките на реализацията на проекти за ремонт/ реконструкция на училища, спортни площадки и др., да се включват на доброволен принцип в довършителни или други, подходящи дейности. По този начин, освен изпълнение на планираните мерки по т. 7 „Младежко доброволчество“ от Националната стратегия за младежта 2010 – 2020 г., ще бъде осигурена приемственост и надграждане с целите на „Еразъм за всички“ по отношение на изпълнение на ревизираната Европейска харта за участие на младите хора в живота на общините и регионите.</p>
--	---	--

6.11. Демаркация и допълняемост с Фонд „Научни изследвания”.

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ФНИ, ЦЕЛИ И ФИНАНСИРАНЕ

Фонд „Научни изследвания” финансира изпълнението на научни изследвания на проектно-конкурсен принцип и е единственият национален инструмент, чрез който се подкрепят изследователски проекти. ФНИ функционира от 1990 г., като през годините се е развивал като модерен европейски инструмент за насърчаване на научни изследвания. ФНИ е гъвкава финансова структура – има възможност да подкрепя дългосрочни научни програми, като в същото време да отговаря и на възникващи нови научни направления и нужди от изследователска експертиза и знания.

Инструментите на фонда включват най-общо: Изследвания в определени тематични научни направления; Подпомагане и насърчаване на университетските научни изследвания, както и съвместни проекти между университетите и другите организации, занимаващи се с НИРД; Подкрепа за млади учени; Подкрепа на утвърдени български учени; Финансирани на проекти, одобрени в рамките на двустранно научно сътрудничество; Развитие на научната инфраструктура; Изграждане на центрове за върхови постижения; Повишаване на иновациите в малки и средни предприятия; Подпомагане участието на български учени в Седма рамкова програма и програма COST. **Бенефициенти на ФНИ са държавни и частни университети и висши училища, научни организации и фирмени структури.**

В Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020, за периода 2011 – 2013 г., като първа Мярка е заложена „Въвеждане на модел на финансиране, стимулиращ конкуренцията, развитието и резултати за приложение в обществото и икономиката и увеличаване на средствата за научни изследвания и иновации”. Като инструмент за изпълнение е посочена Оперативната програма на Фонд „Научни изследвания”. За периода 2011-2013 г. предвидените средства са 80 млн. лв., а като индикатори за изпълнение са дефинирани: брой разработени схеми за подкрепа на изследователски проекти; брой дългосрочни програми, подкрепени чрез схемите на ФНИ.

Друга Мярка на Плана е „Развитието на научния потенциал чрез създаване на привлекателни условия за научна кариера, професионално израстване, квалификация и специализация на учените”. В подцел „Подготовка, сключване и изпълнение на нови спогодби за двустранно научно-техническо сътрудничество с Австрия, Албания, Босна и Херцеговина, Молдова, Италия, Турция” отговорна институция е ФНИ, съвместно с МОМН, Дирекция „Наука”. Бюджетът за реализирането ѝ за периода 2011-2013 г. е 1,5 млн. лв., а като индикатор за изпълнение е заложен брой финансирани съвместни проекти с партньорските страни.

По Мярка „Интегриране на българската наука в Европейското изследователско пространство”, подцели „Съфинансиране на проекти, подкрепени чрез Седмата рамкова програма и програма КОСТ за сътрудничество в областта на науката и техниката” и „Схема за подготовка на проекти за кандидатстване по европейските рамкови програми”, като отговорни звена отново са посочени ФНИ и Дирекция „Наука” на МОМН. Бюджетът за осъществяване на 2-те подцели до 2013 г. е 3,1 млн. лв.

Демаркация с ОП НОИР: Имайки пред вид тематичния обхват и дизайн на ФНИ избягването на двойно финансиране ще се следи на индивидуално ниво проект, бенефициент, целеви групи.

Допълняемост с ОП НОИР: Широка тематична допълняемост и потенциал за надграждане между ФНИ и ОП НОИР. Приоритетните оси на Оперативната програма, в които науката е област на съфинансиране и интервенция, в това число и ПО 6: Транснационалното сътрудничество, дават възможности за взаимно допълване на дейности и подсилване на ефектите от проведени научни дейности/ проекти/ инициативи.

6.12. Демаркация и допълняемост с Програмите на Европейското икономическо пространство 2009 – 2014 г.

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ, ЦЕЛИ И ФИНАНСИРАНЕ

Грантовете на Европейското икономическо пространство представляват съвместно финансиран от Норвегия, Исландия и Лихтенщайн инструмент, осигуряващ фондове за проекти и програми в различни предварително определени приоритетни области. Общите цели на Финансовия механизъм на ЕИП 2009-2014 е да се допринесе за намаляване на икономическите и социални различия в Европейското икономическо пространство и да се укрепят двустранните отношения между държавите донори и държавата бенефициент чрез финансова помощ по приоритетните сектори. Финансова помощ в Република България ще бъде предоставена в следните приоритетни сектори: (а) Опазване и управление на околната среда; (б) Изменения на климата и възобновяеми енергийни източници; (в) Гражданско общество; (г) Човешко и социално развитие; и (д) Опазване на културното наследство. При изпълнение на грантовите програми на ЕИП 2009-2014 се прилагат висока степен на прозрачност, отчетност и разходна ефективност, както и принципите на добро управление, устойчиво развитие, равнопоставеност на половете и равни възможности. В приоритетните сектори ще бъдат финансирани следните програми: Интегрирано управление на водните ресурси; Биоразнообразие и екосистемни услуги; Енергийна ефективност и възобновяема енергия; Фонд за неправителствени организации; Деца и младежи в риск, Обществени здравни инициативи, Опазване и ревитализация на културното наследство и Програма за студентски стипендии. Предвидената сума за финансиране на проекти в определените в Меморандума за разбирателство програми е 72 705 000 евро, като това покрива 85% от общата стойност на целия инструмент, като останалите 15% са национално съфинансирани.

Програма „Деца и младежи в риск“, която има за цел подобряване на благосъстоянието на деца и младежи в риск, акцентира върху посещаемостта в училище и специфичните нужди на ромските деца.

Програмата ще финансира проекти в два отделни компонента – единият е насочен към изграждане на Младежки центрове, отговарящи на условията за качество на Съвета на Европа; другият компонент е насочен към услуги в областта на ранното детско образование и обучение в детските градини с фокус върху интеграцията на неравностойни в социално отношение деца, включително от ромския етнос.

Демаркация с ОП НОИР: Във връзка с изпълнението на заложените цели Програма „Деца и младежи в риск“ има сходни допустими дейности по отношение на ПО 3: „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на ОП НОИР относно постигането на активно приобщаване на социално уязвимите, повишаване на достъпа до услуги, които са устойчиви, висококачествени и на достъпна цена, включително здравни и социални услуги от общ интерес, както и стимулиране на водено от общностите местно развитие. Разграниченията и избягването на двойно финансиране ще бъдат прилагани на ниво подбор на проекти – за съответните общини-бенефициенти и финансираните дейности, както и целевите групи. По отношение на компонента, засягащ Младежките центрове, няма директно припокриване на дейности.

Допълняемост с ОП НОИР: Грантовете на ЕИП 2009 – 2014 ще създадат пилотни модели на сътрудничество в областта на ромската интеграция и ще извършат първите стъпки към обучението и работата на ромските образователни медиатори, младежките лидери и учители в предучилищни заведения за ефективни мерки за интеграция, ранни интервенции за предотвратяване на отпадането от училище, социална активност на учениците и младежите.

7. ИНДИКАТОРИ

Заложените в настоящия вариант на Концепция индикатори за остойностяване на планираните по ОП НОИР тематични цели, следват методологията и концептуалната рамка на системата от индикатори, разработвана през програмен период 2007 – 2013 г.

Формулирането на индикатори изцяло следва принципа SMART. Те имат пирамидална структура, включваща три нива, като най-голям брой индикатори има за изпълнение, а най-малък – за въздействие. Базовите показатели и данни дават информация за първоначалната стойност, спрямо която индикаторът впоследствие се измерва. Базовите показатели са особено важни на ниво програмиране, тъй като поставят дейностите по оперативната програма в ясен контекст и се явяват механизъм за измерване приноса на съответния европейски фонд/ финансов инструмент към съществуващата ситуация. Базовите данни най-често се набират от официалната статистика.

- **Индикаторите за изпълнение** се отнасят до и измерват напредъка от една конкретна мярка.
- **Индикаторите за резултат** (междинното звено в пирамидалната структура) могат да се отнасят до една или няколко мерки и области на въздействие от един или няколко инвестиционни направления.
- **Индикаторите за въздействие** се отнасят до ефекти от изпълнението на макрониво и са пряко свързани с постигане на заложените стратегически тематични цели. Така заложената пирамидална структура позволява както реализирането на бъдещи оценки на въздействието на ниво схеми/операции, така и такива на напредъка по изпълнението на програмата.

В настоящия работен вариант на Концепцията за ОП НОИР са разработени само индикаторите за въздействие и индикаторите за резултат на ниво тематични цели. Понататъшното им детайлизиране и прецизиране ще бъде направено след окончателното решение по представения от Работната група към МОМН финансов инструмент/ оперативна програма за наука и образование в България през следващия програмен период. Съгласно чл. 48, параграф 1 от Проекта за Общ регламент, отменящ Регламент (ЕО) № 1083/2006, държавите-членки трябва да извършат предварителна оценка за подобряване качеството на проектирането на всяка оперативна програма, която оценка трябва да включва и система от индикатори.

Настоящият документ взема предвид изводите и препоръките относно индикаторите за периода 2014 – 2020 г., направени в окончателния доклад „Анализ и оценка на напредъка по отношение на постигане на целите/ приоритетите на НСРР и на съответния принос на оперативните програми към тях”, разработен по проект към ОПТП от ДЗЗД „Обединени консултанти за оценка на структурните инструменти”. Някои от препоръките в доклада, свързани с настоящото изложение, са:

- Да се създаде хоризонтална Работна група от ЦКЗ по отношение на формулиране на индикаторите за следващия програмен период, която да разработи общоприложими указания, основаващи се на работните документи на Комисията по отношение на мониторинг, оценка, индикатори, както и да обсъди методики за проследяване на общите индикатори.
- Индикаторите да се предложат с методика за изчисляване и агрегиране на ниво проект – на ниво мярка – подприоритет и т.н., както и да се разработят методики за изчисляване и проверяване на изпълнението на индикаторите за въздействие.
- Консултантският екип по проекта предлага и включване на индикатори за измерване на ефикасността на оперативните програми и съответно на програмираните интервенции, съобразно ключови индикатори.
- Необходима е по-голяма съвместимост на индикаторите с насоките на Комисията, както и с хоризонталните европейски политики, Лисабонската стратегия и Стратегия Европа 2020.
- Да се включат индикатори, насочени към някои от хоризонталните политики на ЕС и най-вече към политиките за устойчиво развитие и равенство на половете.
- Измеримост на предложените индикатори и инкорпориране на принципа на пропорционалност.
- Необходимост индикаторите да предоставят глобална и опростена представа за планираните интервенции, на ниво постижения и резултати, и да представят всички основни аспекти и сектори, обхванати от НСРР.

ТЕМАТИЧНА ЦЕЛ	ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ	ИНДИКАТОРИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ИЗТОЧНИЦИ ЗА ПРОВЕРКА НА ДАННИТЕ
1. Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите (ТЦ 1 от проекта за Общия регламент)	Дял увеличени показатели по 25-те индикатори	Иновационен индекс според изследването Innovation Union Scoreboard – Индекс разработен от Евростат за оценка на изпълнението на инициативата "Съюз за иновации", съставен на базата на 25 индикатора за оценка на иновационното и научното развитие на страните членки	Евростат, Innovation Union Scoreboard
	Дял на изградените обекти за научно-изследователска инфраструктура	Относителен дял на разходите за НИРД в обществения и в частния сектор от БВП	НСИ
	Брой докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени преминали през програми за развиване на научния си потенциал	Относителен дял на научно-изследователската дейност	НСИ/ МОМН/ ВУ
2. Насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила (ТЦ 8 от проекта за Общия регламент)	Дял на лицата на възраст 25-64 години, участващи във формалното обучение и образование, както и в неформалното обучение и в информалното учене	Относителен дял на населението на възраст 25 – 64 навършени години, участващо в образование и обучение	НСИ/Евростат
	Дял на лицата, включени в задължително предучилищно и училищно образование	Относителен дял на населението на възраст 5 – 18 навършени години, включено в задължително предучилищно и училищно образование	
	Дял на лицата завършили висше образование	Относителен дял на заетите лица със завършено висше образование или средно образование с придобита професионална квалификация	НСИ
	Дял на лицата повишили степента на професионалната си		

ТЕМАТИЧНА ЦЕЛ	ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ	ИНДИКАТОРИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ИЗТОЧНИЦИ ЗА ПРОВЕРКА НА ДАННИТЕ
	квалификация		
	Дял на лицата на възраст 30 – 34 години със завършено висше образование	Относителен дял на населението на възраст 30 – 34 навършени години със завършено висше образование	НСИ/Евростат
	Брой висшисти, завършили специалности с педагогическа правоспособност	Относителен дял на висшистите със завършена специалност с педагогическа правоспособност	НСИ/МОМН/ РИО/ВУ/ЦКОКО /училища
3. Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността (ТЦ 9 от проекта за Общия регламент)	Брой ученици, участващи в извънкласни, извънучилищни и творчески дейности	Общ дял на учениците, обхванати в целодневна организация на образователния процес в училищата	НСИ/МОМН/ РИО/ВУ/ЦКОКО /училища
	Брой учители и преподаватели, завършили програми за повишаване на квалификацията	Относителен дял на педагогически специалисти, повишили професионалната си квалификация	НСИ/МОМН/ РИО/ВУ/ЦКОКО /училища
	Брой ученици със СОП, интегрирани в общото образование	Относителен дял на деца и младежи, за които е осигурен равен достъп до образование	НСИ/МОМН/ РИО/ВУ/ЦКОКО /училища
	Брой деца от етническите малцинства и деца от семейства на мигранти, интегрирани в образователната система		НСИ/МОМН/ РИО/ВУ/ЦКОКО /училища
	Брой деца с девиантно поведение и деца в риск, интегрирани отново в образователната система		НСИ/МОМН/ РИО/ВУ/ЦКОКО /училища

ТЕМАТИЧНА ЦЕЛ	ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ	ИНДИКАТОРИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ИЗТОЧНИЦИ ЗА ПРОВЕРКА НА ДАННИТЕ
4. Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот (ТЦ 10 от проекта за Общия регламент)	Брой въведени гъвкави акредитационни модели във висшето образование	Относителен дял на завършилите висше образование	НСИ/МОМН/РИО/ВУ/ЦКОКО /училища
	Брой внедрени модели за обвързване на финансирането с резултатите от обучението и реализацията на студентите		
	Брой нововъведени модели за оценяване на студентите		
	Брой студенти, работещи по време на следването		
	Брой завършили семейни студенти		
	Брой студенти, получили стипендии и награди	Относителен дял на учениците обхванати от усъвършенстваната система за оценяване	НСИ/МОМН/РИО/ВУ/ЦКОКО /училища
	Брой ученици, оценени чрез външно оценяване		
5. Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот (ТЦ 10 от проекта за Общия регламент)	Брой ученици/деца, благодетелствани от подобрена образователна инфраструктура	Енергийна интензивност на икономиката	НСИ/Евростат
	Подобрена образователна инфраструктура – кв.м. РЗП		
	Подобрена образователна инфраструктура		

ТЕМАТИЧНА ЦЕЛ	ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ	ИНДИКАТОРИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ИЗТОЧНИЦИ ЗА ПРОВЕРКА НА ДАННИТЕ
	Икономия на енергия от обновяването на сградите на образователната инфраструктура (MWh/средногодишно)		НСИ/ МОМН
Няма тематична цел	Н/П		
Няма тематична цел	Н/П		